

Epistola ad clarissimum Roux ... circa annotationes novae pulsum doctrinae utiles, quas nuper publici ivris fecit cl. de Haen ... / Ex gallica in latinam linguam versa. Cum adiuncta praefatione Josephi Hüttenbacher.

Contributors

Soleilhet, D. (Bertrandus Simo)
Roux, Augustin, 1726-1776
Haen, Anton de, 1704-1776
Hüttenbacher, Josephi.

Publication/Creation

Vienna : R. Gräffer, 1770.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/m6xrn3t4>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

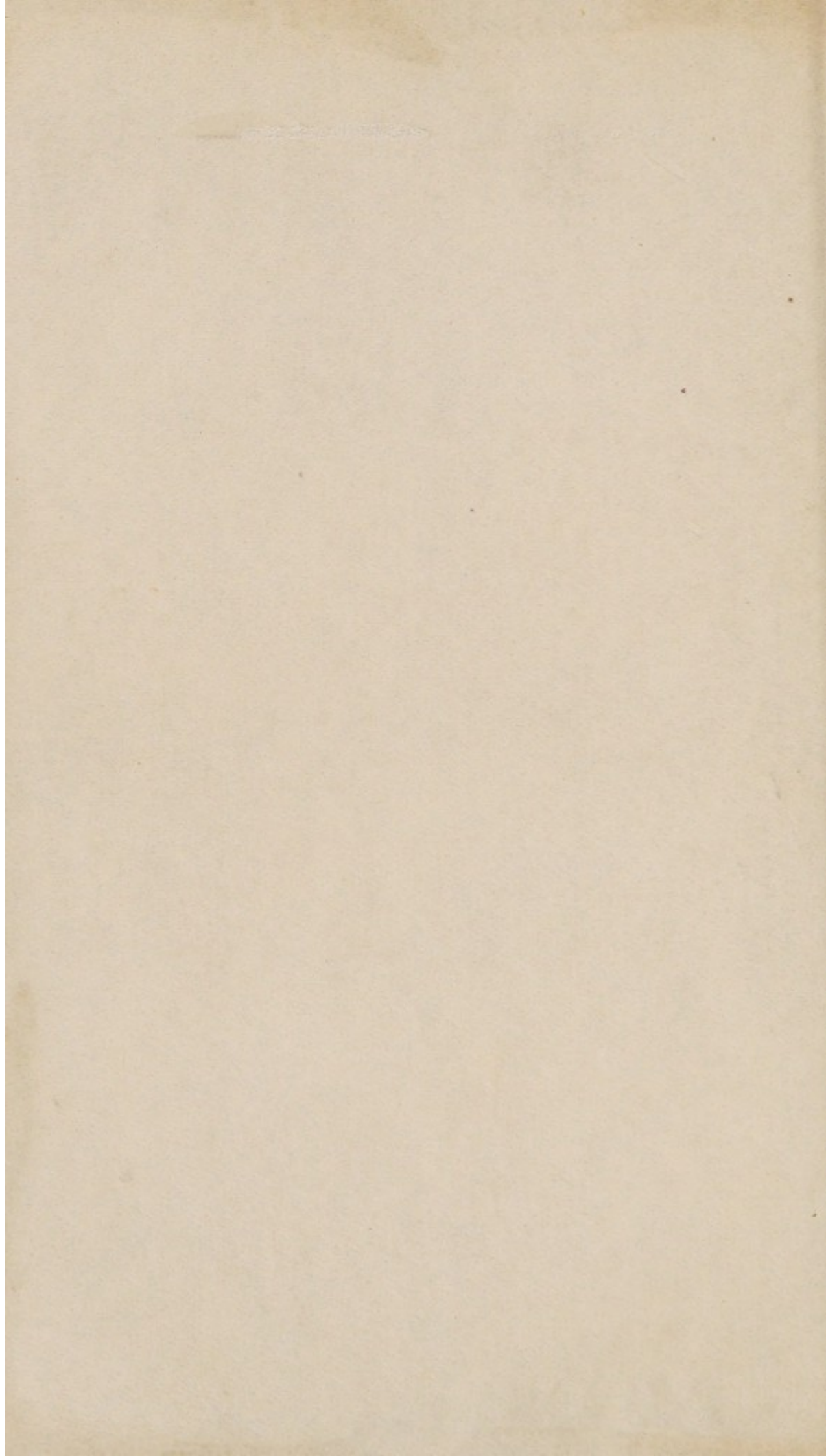

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

MEDICAL SOCIETY OF LONDON

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

SOLEILHET, B.S.

65803/A

XVIII 6

6
D. SOLEILHET,
DOCTORIS MEDICINAE MONSPELLENSIS,
EPISTOLA

A D
CLARISSIMUM ROUX,
MED. FACULT. PARISIENSIS DOCTOREM,
DIARII MED. GALL. AVTHOREM ETC.

CIRCA
ANNOTATIONES NOVAE PUL-
SVVM DOCTRINAE UTILES,

QVAS
NUPER PUBLICI IVRIS FECIT
CL. DE HAEN,
S. C. R. A. MAIEST. ARCHIATER,
NEC NON IN VNIVERSITATE VINDO-
BONENSI PROFESSOR PRIMARIUS.

EX
GALLICA IN LATINAM LINGVAM
VERSA.

CVM ADIVNCTA PRAEFATIONE
IOSEPHI HÜTTENBACHER,
DOCTORIS MEDICINAE VIENNENSIS.

VINDOBONAE,
APVD RVDOLPHVM GRAEFFER,
MDCCLXX.

Nihil ergo magis præstandum est, quam ne
pecorum ritu sequamur antecedentium
gregem, pergentes, non qua eundum est, sed
qua itur - - - primi exitio sequentibus
sunt, versatque nos & præcipitat traditus
per manus error - - - quæramus igitur,
quid optimum, non quid usitatissimum.

SENECA *de vita beata.*

Omnis scientia, atque ars debet aliquid ha-
bere Manifestum sensu comprehensum,
ex quo oriatur & crescat.

SENECA, *in Epistola 125.*

PRÆFATIO

§. I.

*Spero , probabis benevole
Lector , meam epistolæ
hujus per partes diariis
gallicis a) insertæ ex
gallico in latinum sermonem versionem ,
si rationes meas mox dicendas æquiori
volueris animo.*

)

§. II.

a) Journale Encyclopedique dictis.

PRÆFATIO

§. II.

*Noviter Magnifici de Haen editum
decimum tertium rationis medendi to-
mum perlegere incipiebam, ac non sine
mentis commotione, non sine admiratione,
nec sine moerore sequentia in ejus præ-
fatione contra hanc epistolam vibrata
perlegi verba: RELATUM QUI-
DEM MIHI FUIT, EXTITISSE
INIQUOS DIFFAMANTIUM
LIBELLORUM FABROS ^{b)}
QUI SUBLARVATO MEDICI
MONSPELLIENSIS NOMINE
LIBELLUM INFAMEM PERI-
ODICO CUIDAM SCRIPTO,
IN-*

^{b)} Abnormis sapiens, crassaque minerva.
Horat. Satyr. l. 2. Saty. 2.

PRÆFATIO

INSERUERINT. *Et sequentia :*
ADVERSUS MEAS OBSERVATIONES PRIORES, CERTAS CLARAS, TESTIBUSQUE NUMEROSIS CONFIRMATAS NIHIL SOLIDI IN LUCEM PRODIIT. *Et paulo post :* MULTIS RETRO ANNIS LIVIDORUM PULLITIEN NON LEGI, EOSDEMQUE VELUT FATUOS IGNES ARDENDO FATISCERE SINO. *Et eodem loco viris clarissimis hæc Verba :* IPSOS INVASIT SCELESTA CUPIDO OMNIUM BONORUM AMOREM EXISTIMATIONEMQUE AME ALIENARE.

PRÆFATIO

§. III.

An ergo hæc omnia palinodiam non requirunt ? an non epistola hæc versione latina donari debet ? videtur id exigere boni publici amor, ut tot Medici, ac medicinæ Studiosi, quibus idem diarium gallicum, vel non notum, vel si notum quidem, à lectione epistolæ eadem insertæ ex linguæ gallicæ sermonis ignorantia impediuntur, ipsi argumenta gravissima contra magnificum de Haen ibidem proposita æque et juste secum ponderare valeant ; id poscit utilitas publica, ne lecto duodecimo rationis medendi tomo alii ab utilissimo hoc, et tot exteris decentibus laudibus condecorato, ab illustrissimo nostro Præside in Commentariis

P R Æ F A T I O

*riis suis expressis verbis omnibus recom-
mendato, & ab illustris hujus viri
propria experientia confirmato, a magno
Boerhavio diu ante jam in institutionum
pathologicarum semeiotica recensito, &
inculcato studio avertantur, ut medici
juniores ex ea perspiciant, quam ardu-
um, quantumque operis sit scolis me-
dicis derelictis praxin exercere, videant
quantum ipsis desit, ac quanto tempore
opus habeant, ut tandem utilioribus ex
natura sola humani Corporis eruendis
principiis sese informant, & Doctrinam
sequantur, quæ autocratiam naturæ
Hippocrati adeo recommendatam pro sua
basi agnoscit, ut demum hæc Epistola
apud æquos infamia sua, qua notabatur,
vindicaretur, & bonos nomini Cl. Soleil-*

PRÆFATIO

betii, qui pro falso fictoque orbi litterato venditur, restituatur. En quæ mea ad traducendam hanc epistolam motiva fuere.

§. IV.

Præstabit vero etiam paucis hic recensere, artem sphygmicam a cl. viris Bordevio ac Fouquetio traditam etiam in facultate viennensi jam suos invenisse Fautores, ac Patronos, qui rimandis horum virorum libris intenti, non infirmam industriam huic Doctrinæ ad lectos ægrorum practice inquirendæ adhibuerunt, reique veritate toti, ac integri convicti ambobus eam manibus amplexi, utilitatem ac jucunditatem praxeos exercitii ex ea redundantem perbelle sentiunt

PRÆFATIO

unt, hos inter primus locari meretur
Henricus Josephus Collin nosocomii *Paz-*
maniani Physicus laboriosissimus, ac ur-
bis nostræ practicus celeberrimus, qui
perlecto cl. Bordevii Libro c) cum men-
te ab omni præjudicio libera in nosocomio
suo ægris omnis generis refertissimo solus,
ac in silentio hanc Doctrinam practice
inquisivit per longum temporis spatium,
demum verificata sibi hac Doctrina mi-
hi opinionem suam communicavit, &
obtentio ex ejus manibus loquentis natu-
ræ libro ad eam in nosocomio suo exer-
cendam adhortatus, ducem mihi sese
hic cum patienti ac benevolo animo exhi-
buit

X 4

c) Recherches sur le pouls par rapport aux
 crises.

PRÆFATIO

buit , pro quo publicas ipsi nunc gratias ago.

§. V.

Sub hoc moliminum nostrorum decursu expertissimus Collega ac amicus meus D. Wetsch d) iisdem ductus rationibus ipsam galliam petiit , & eam Doctrinam ab ipsis uiris clarissimis Bordewio et Fouquetio ut ex Fontibus hausit , demumque Doctrina sua dives in Patriam rediit , ubi eidem cl. Collin illa , quæ de cl. Fouquetii libro e) & Doctrina organicorum Pulsuum audiverat , legerat , & expertus fuerat , narravit : quod studium cum magis adhuc
cl.

d) Vide ejus librum Medicina ex Pulsu. Viennæ anno 1770.

e) Essai sur le pouls.

P R Æ F A T I O

cl. Collin miraretur, obtento et perle-
cto libro indefessim laboravit, ut horum
characterum vel veritatem, vel fal-
sitatem detegeret, idque eo magis, quo
magis primo conspectu hæc imaginaria ac
incredibilia ipsi videbantur: verum de
hujus viri præstantissima Doctrina un-
dequaque innumeris experimentis con-
victus ac confirmatus, ille eam iterum
publice in nosocomio suo laudare ap-
probareque, et mihi de multis adhuc
tunc temporis dubitanti, aliisque sciendi
cupidis eam, ad nostram admirationem
apud ægros verificavit. Confirmabit cl.
Collin hanc Doctrinam Observationibus
suis numerosis, magna exactitudine
conscriptis in nosocomio tam in chronicis,
quam in acutis morbis circa eam habi-

PRÆFATIO

tis, brevi in lucem edendis, quibus et ego & Viri expertissimi Doctores Medicinæ, Friedrich, Trabbucci, Ramponi, Oberleuthner, Canestrini & Birti medici Itali, Leat Brasiliensis, et de Guerre junior Doctor monspelliensis, ac alii adstitimus publicum ideo exhibituri testimonium.

§. VI.

An credibile, quod hæc Doctrina tam cito apud nos dispareat, tamque labili sine omni Observationum Fundamento suffulto insistat pedi, uti quibusdam dicere id placuit; nec unum, nec alterum votis illorum respondebit; novum continuo Splendorem hæc Doctrina aquiret, novum jam per nostra numerosa

PRÆFATIO

rosa observata et cl. Gandini f) pulcherrimum tractatum acquisivit. Certe hoc solo argumento, quidam ad experiendum sese resolvebant : explorabant pulsum in diversis subjectis diversis diei temporibus, praecipue vero tempore aliquo post pastum serie digitorum æquali spatio pulsanti applicata, omnes fatebantur revera sese percipere varias in pulsationibus & intervallis vario tempore modificationes, tumque interrogati; an credant, naturam tam distincte, tam uniformiter frustra, & sine intentione has modificationes in arteriarum pulsu voluisse producere, an non his exploratis operæ pretium Galenum

f) *Elementa artis sphygmicae, idiomate italico scripta.*

PRÆFATIO

num imitari, experiri quidnam Natura, vel per hanc, vel per illam modificationem spatii pulsantis indigitare, quænam portendere velit, sapientioribus ac flexilioribus animis plura proponere sæpe non opus fuit.

§. VII.

Cæterum annotationibus partim frivolis, seriis quibusdam hanc Sphygmicam Doctrinam labefactare frustra tentarunt, & cum plerumque eadem, quæ in galliis hic opponerentur, easdem, quas in altero tomo des Recherches inveni, hic enumerare ac respondere placuit. Ac primo oggeritur: nimis paradoxam hanc Doctrinam esse; Verum non attendebant sic cum plerisque novis
in

PRÆFATIO

in medicina inventis agi, circulationem idem subisse fatum, et cl. Fagonem, qui primus parisiis eam tuebatur, multos sibi conciliasse inimicos, interim eventus docuit, quod detractorum cerebræ præjudiciis laboraverint, & Veritas justificabatur. 2) quod hæc Doctrina inutilis, imo perniciosa sit, ast Doctoris Guipatin aſſecleæ usum emeticorum ut perniciosum declarabant, & hujus remedii patroni veneficii humani accusabantur, interim in memoriam hujus viri omnes sapientiores insurgunt. 3) quod sanas praxeos regulas conturbet; certe confirmat sanas, & in nosocomio Pazmaniano, quod jam fere per tres annos diligenter frequento, & in quo medicina magna attentione tam ad vete-

rum,

PRÆFATIO

rum, quam ad recentiorum inventa ac Regulas inde fluentes habita ægris cum sollicitudine fit, sapissime vidi, pulsus monitoris vices agere, & manum medicam ægris non loquentibus, & sæpe ob gravitatem morbi non potentibus loqui ad partem maxime laborantem dirigere, neque unquam vidi neglectum aliquod signum aliud ab eo tempore, ex quo ars sphygmica ibi exercetur, cæterum si Regulæ practicæ adeo essent determinatæ, ut consensum unanimum omnium medicorum mererentur, qui magna scientia ac experientia sunt, non oporteret easdem turbare, ast quam longe ab hac praxeos uniformitate adeo jactata absumus.

4) Quod hæc Doctrina non nisi ex veterum libris resuscitata fuerit; Verum

PRÆFATIO

si hoc est, cur innovatio audit? Certe Vestigia illius in galeno reperiuntur, sed pro maxima parte nova est, & illust. viris sua, ut Harvejo immortalis hujus inventionis gloria manebit. 5) Quod hæc Doctrina necessariam auctoritatem non habeat, quam veritates medicæ habere debent; sed an minus publica auctoritate confirmata cernitur, quam millenæ practicæ Regulæ, quibus tot medici confidunt. 6) Quod tot illustres Æsculapii filii caruerint ea, & inutile sit eidem incumbere ad famam, & nomen magni Medici comparandum; sed si omnia quibus magni nominis Medici ad famam aquirendam uti vel noluerunt, vel non potuerunt, in Medicina rejici deberent, quale erit id novum,

Me-

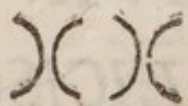
P R Æ F A T I O

Medicamentum, ad quod confugere liceret, nonne omne inventum risu dignæ huic objectioni subjiceretur? 7) Quod illis, qui publico imponere in animo habent, refugii loco esse possit; quidni publico imponant Sphygmatici, tot illustres viri Hispani, Angli, Galli, Germani? An ex hoc capite, quod omnimode hi viri pruritum inde moderentur farragine Medicamentorum ægros obruendi, quod signa propria ad remedia debite applicanda determinent, quod Naturæ humanæ jura restituant, quæ artis mala applicatio ipsis adimere voluit, an hoc imponere audit? 8) Quod nullo modo hos characteres inveniunt, rem tantum esse imaginariam, doctissimis opus esse digitis in hac re, ast

PRÆFATIO

ast his vel applicationis modus, studium, patientia, exercitium deficiunt, vel præjudiciose negant, vel quod rarissimum esse credo, ipsos tactus stupidior a naturali vel artificiali vitio natus ab hac cognitione excludit; quare imaginatione opus esset? Practicus in hac arte dicit, veni, & vide: nam millenæ objectiones contra unicum demonstratum nil efficient; ignoti nulla cupido est; his addendum, multis in hac arte clarissimis viris observatis cautelis opus esse, quæ pulchræ lectu sunt apud cl. Menuretum. g)

§. VIII.

PRÆFATIO

§. VIII.

*Hæc sunt præter paucas alias futiles & ridiculas objectiones, quæ hucusque contra utilissimam doctrinam a junioribus æque ac senioribus, ab imperitis & peritis, a practicis ac professoribus declamabantur, inter quos ultimos non infimum adversarium magnif. de HAEN reperire est; cui in duodecima parte rationis medendi in eam insurgere, & edicere placuit: TANTUMMO-
DO EJUSMODI CEREBELLI
DELIRAMENTAGENTIS HU-
MANÆ NOS DOCERE ET DE-
PLORANDUM IN AMORE
VERI SIMPLICISQUE IN-
CONSTANTIAM, ET EAM
CON-*

PRÆFATIO

CONNATAM IPSIS ARRO-
GANTIAM, QUA MAJORE-
RUM INVENTIS MINIME
CONTENTI PROPRII INGE-
NII PARTU INNOTESCE-
RE, CELEBRARIQUE GESTI-
UNT^{b)}, qui HOC AUDAX ꝑA-
PETI GENUS propterea vitupera-
re, calumniareque, ERUDITISSI-
MIS ILLORUM DIGITIS irride-
re, totamque Doctrinam PRO NO-
DO GORDIO debilioribus ac minus
versatis proponere non erubescit; ast
utinam saltem illustr. Halleri monitum
i) quod frustra pro ipso militare credit,
secutus fuisset, qui prudenter ac hono-

)( )(2

ri-

b) P. rat. m. 12. l. 4. p. 177.

i) Elem. phys. T. 2. p. 272.

PRÆFATIO

rifice asserit, Cl. Bordevium Solani ædificio manifesto suum, sed ornatius, & longe amplius superstruxisse, quodque id experimentorum genus iteratione oporteat stare, aut everti, quorum utrumque otium & opportunitatem & liberum imprimis a præjudicata opinione animum posceret; adhibuitne magnif. de HAEN has conditiones in exploranda hac Doctrina.

§. IX.

Non voluit, non potuit; nec mirandum, cum nec in aliis rebus eas adhibuerit, proptereaque semper infelix ejus asserendæ vel reprobandæ sententiæ methodus fuerat, id probat ejus de miliari febre Doctrina, quam quotidie

P R Æ F A T I O

tidie Collinius noster in nosocomio suo refutat, scriptis refutavit k), refutarunt magnif. Stoerk l), Pringle m); probat infelix ejus exercitium in electricitatis ictu adhibendo, juste propterea a cl. Tyssoto n) admonitus; probat inanis timor, & inermis oppositio erga emeticorum usum, a cl. Tyssoto o) & a cl. Balme p) egregie contra ipsum defensum; probat Systema irritabilitatis, ac sensibilitatis contra omnia ill. Halleri q) & cl. Cranzii r)

)( )(3

de-

- k) Annus med. Tertius
- l) Annus med. primus, secundus.
- m) Beobachtungen über die Krankheiten einer Armee.
- n) Epistola ad Hallerum pag. 167.
- o) De febre biliosa.
- p) Reflexions sur l'usage de Vomitifs.
- q) Elementa physiol.
- r) Tractatus de cordis irritabilitate.

P R Æ F A T I O

demonstrata prius negatum , nunc primo coacte admissum ; sed manum ad tabulam ! his addi possunt nunc solum ad nos delatus doctissimus homo Leopoldus marcus Antonius Caldani , qui in Esame del Capitolo settimo contenuto nella XII parte dell' ultima opera del chiarissimo signor Antonio de Haen in padova 1770 , quam luculentissime ex sensu scriptorum & litterarum Halleri commonstravit , cl. Haenium per se ipsum , per Justinum ac Bonnetum quaesivisse reconciliari cum illustri Hallero , Hallerum palinodiam nec ratione insensibilitatis , nec ratione irritabilitatis cecinisse , dum sub finem cap. VI ita concludit : ora chi sara mai , che appresso cosi iprecise attestazioni abbia l' ardimen-

PRÆFATIO

*to di spaceiare a voce , & in iscritto ,
che il sig. di Haller nella nota quis-la-pa-
linodia ? & chi mai quindi innanzi
vorra farsi pseudo del vostro capitolo tio-
ne canto , per sostenere una sfacciata
menzogna. Probat ejus in colica picto-
num curativa methodus , quam ut fal-
sam , ut noxiam omnes gallici medici
scriptis , & factis quotidie in suis no-
socomiis demonstrant ; probat ejus præ-
judicium in cicuta , aconito , oxymelle col-
chico , &c. a perillustri clarissimo ac magni-
fico Stoerk inventis remediis in difficilli-
mis morbis efficacissimis repudiandis ,
quæ tamen omnium nationum & nostri
medici ut talia scriptis ac factis recom-
mendarunt ; probat frustranee institu-*

P R Æ F A T I O

*ta contra alcalinorum vim antisepticam
experimenta , quam cl. Pringle s) &
Gardanne t) egregie defenderant ; probat
malus ipsius conceptus de Camphora
tanquam medicamento miliaria generan-
ti & calefacienti, quem ex mente sano-
rum observata cl. Collin & propria cu-
jusque experientia dudum delevit ; pro-
bat opii in variolis profusa manu exhi-
bendi mala consuetudo a cl. viris Tral-
les u), Tyssot x) Young y) restricta ,
cum usum opii in hoc morbo rectius desi-
nirent ; & balneorum in eruptione va-
riolarum incauta administratio , quo-
rum*

s) Observ. sur les maladies des armées 3me
edition.

t) Essai sur la putrefaction des humeurs ani-
males.

u) Tractatus de opio.

x) Epistola ad Hallerum.

y) Abhandlung vom Mohnsaft.

PRÆFATIO

*rum noxam nuper demonstravit cl. Cot-
tuni z) ; demum negata febris Hæ-
morrhoidalis, uvæ ursinæ, & lysima-
machiae injusta ultra modum in persa-
nando efficacia, pleuritidis false assignata
sedes, chirurgica quædam tenuiter de-
fensa; falsa nervi intercostalis originis
assignatio, inustio cranii mortalis,
probant, inquam, hæc omnia satis su-
perque, ipsum nullibi has conditiones im-
plendi animum habuisse.*

§. X.

*Nunc sine illius consensu jam constat,
quod clinicam praxin, ut ill. viri Bor-
devius ac Fouquetius perhibuerunt, re-
vera*

z) De sedibus variolarum §. 54.

PRÆFATIO

vera illorum Doctrina illustret, amplificetque, quod ut fax luminosos radios quaqua versum super tenebricosa & obscura artis medicæ dubia dispergat, quod eam certitudinem demum arti Medicæ diligenti cultu inducere valeat, quæ hucusque in aliis disciplinis visa, in nostra dudum optata, nunquam ad hodiernum usque diem obtenta fuerat, quæ scientiam medicam humili artis conjecturalis titulo eximet, quod denique tot diversas in arte medica opiniones sententiasque conciliare, uniformitatem praxeos inducere, uno verbo fundamentum in ea omni posteritati constituere valeat.

Quare nihil superesse crediderim, quam ut sincero animo junioribus Æsculapii

PRÆFATIO

lapii cultoribus illustrem hanc Doctrinam etiam atque etiam recommendem, quam ut oprem, ne hanc Doctrinam obiter & tanquam parvi momenti rem considerent, idque vel ex propria negligentia, vel ex præjudicio ab aliis hausto, atque in eo confirmato, sed ut omni molimine huic Doctrinæ operam navent, manus ipsi admoveant, ut plurimum conatibus ea indies majorem aquirat adhuc perfectionem, & ad talem gradum suæ excellentiæ pertingat, cui nihil superaddi ulterius possit; ex quibus omnibus illum, quem ego quem tot alii illustres viri percipimus, fructum laborum suorum colligent, a miseris mortalibus ex defectu hujus artis cognitionis sæpe orco

tra-

PRÆFATIO

traditis, imposterum salvandis, ab omnibus benevolis æternas gratias, æternam gratitudinem relaturi. Vale benevole Lector! Dabam Viennæ Austriæ
1770.

D. Hüttenbacher.

EPISTOLA

D. Soleilhet Doctoris Medicinæ monspelliensis, ad clarissimum Roux Med. Facul. Parisiensis Doctorem diarii med. gallici authorem &c. Circa annotationes novæ pulsuum Doctrinæ utiles, quas nuper publici juris fecit Cl. de Haen S. C. R. A. Majestatis Archiater, nec non in Universitate Vindobonensi Professor Primarius.

Non dedignaberis, Cl. Vir, me classi illustrium horum testium adnumerare, qui laudabili judicio, ac opinione

nione integra in novæ pulsuum Doctrinæ favorem testimonia perhibent luculentissima. His, qui me in cognitionem hujus rei deduxerunt, omnem tribuere justitiam debeo, & debito mihi fungi officio propono, si in eorum emolumentum hac mea expositione cedant quædam Annotationes a Cl. de Haen nuper editæ in opere, cui Titulus Antonii de Haen pars duodecima rationis medendi &c. Viennæ Austriæ An. 1768.

Maximæ, quam Cl. *Hænio* debeo reverentiæ non me subducam; in numerum suorum discipulorum me fuscipiat, ardenter flagito: libertati meæ, cum ipso, ut magistro meo confabulandi, parcat; parcat quoque, si meas, & amici mei combinatas ideas, qui quondam confectaria suarum animadversionum

in hanc rem in lucem edet, ipsi proponam.

Annuit Cl. *Haenius* Modificationes pulsum noviter descriptas, vel rythmos Particulares in classes ac species redactas, non esse commentorum ludibria, inveniri in corporis humani Natura, non esse fictitia.

Proprias suas felices ex pulsu de promptas prognoses annunciat: historiam quorundam morborum tradit, in queis vestigia aliquarum modificationum pulsus inveniuntur; admittit quoque, *Hippocratem* & ejus successores signa ex pulsu desumpta ad prædicendas notabiliores morborum mutationes adhibuisse.

Hæc ex parte Cl. *Haenii* viri longe in arte sua celeberrimi concessa, Doctrinæ pulsum novæ honori cedunt,

ars Sphygmica nunc omnium vota in se rapiet; Verum dubi quædam magna huic viro supersunt, & cui non superessent dubia circa varias medicinæ partes adeo variis cogitandi modis subiectæ?

Attamen mihi proposui, has difficultatum minutias solvere, & quæstionem pulsus eidem ordini annumerare, quo ea incedunt de applicatione venæ sectionis & purgantium, de crîsum doctrina, urinarum historiæ, evacuationum alvinarum, sputorum, & quæ referri possunt ad omnes fontes, ex quæis indicationes ad medicamenta, adhibenda desumimus, eæ demum, quæ ad naturam eorundem remediorum spectant.

Si Cl. de *Haen* demonstrem, quod tanti novam pulsus Doctrinam æstima-

re debeat, quanti omnes praxeos regulas æstimavit, quas apud ægros adhibebat, quorum historias recenset in duodecim suis Tomis, quod in iis magnus assertionum numerus reperiat, de queis non minus dubitare licet, quam de signis ex pulsu defumptis, veniam dabit concludendi, quod cum minime, uti tamen debuit, percitus fuerit de eo, quod illius sententiis opponi posset ad iisdem valedicendum, pari ratione quibusdam dubiis de Doctrina pulsum oriundis superfedere fortiter debeat.

Sed quale curriculum teram? ducem hujus viæ ipse Cl. *Haenius* sese offert mihi; non minus ipsum, ac te quoque alloqui, Cl. Vir, licitum erit,

videbit, me adeo non cavillatorem agere velle, ut potius me & alios ipse instruat, ardentem cupiam.

Illud, quod venerandum Professore in Historia pulsus hesitare fecit, enodare studebo, attamen non nisi his stabilitis conditionibus: obsecro, respondebis mihi ad singulas quæstiones, quas proponere in animo habeo, atque cum ad singulam responsum dederis, indicabo tibi effectum ex responso tuo in animo meo natum. Impossibile est, mentem meam tibi aperire, si hac mea petitione defrauder; hæc enim ante omnia sunt necessaria, ut de pluribus experimentis conveniamus, quæ dilucidationi materie a nobis tractandæ inservire debent, vel quod plus est, hæc bene dilucidata me aptum reddere debent, ut ex instructio-

ne tua proficiam, quarum prima erit ad questiones meas responsio tua.

In præcedentibus tomis te jam conscripsisse pulsus historiam jactas (*a* (*Historiam conscripsi*)) mentem tuam hoc modo declaras, ut credulis imponere velle videaris, dum scribis (*medicos recentiores hispanos & gallos eandem pulsus Historiam a te extensorem longe. explanationemque petiisse* (*b* licet quidem nullum horum medicorum noscam, qui te propterea adivisset; spero te non minus humaniter mecum acturum, cum enim binæ nationes te, ut ita dicam, arbitrum constituent, non dedignaberis, & me quoque judicare.

I. Omnium primo ex te quæro, an satis certum sit, quod, uti affirmare

A 4

au-

(a P. 12. rat. m. in præfatione.

(b P. 12. rat. m. in Præfatione.

audes, *Hippocrati* honorem restitueris
(*restitui honorem (c)*) dum nos doces,
ipsum, si voluisset, potuisse multo ex-
tensiora, ac scripserat, de pulsibus pro-
ferre (*si voluisset potuisset*)? an non suf-
fecisset tibi cum Cl. *Clerico* & tot aliis
post *Galenum*, vel cum Cl. *Menureto*
dicere, *Hippocratem* raro ad pulsus at-
tendisse, ipsum non in integrum eos
quidem ignorasse, sed tanti eos non
fecisse, & ante ejus tempora minus
adhuc cognitos fuisse, an non in cul-
pa esset *Hippocrates*? an non omnium
contemptu dignus, si assererem, ipsum,
si voluisset eg. in 2. libro epidem.,
ubi tam bene cum reliquis congruis-
set, potuisse describere pulsum? non
ne dignius pro Memoria hujus ma-
gni

gni viri dictu, ipsum dignitatem hujus signi non cognovisse? uno verbo credisne, te majorem *Hippocrate* pulsuum cognitionem possidere? vel an credis, quod ea, quæ ex his propriis, seu veris, seu spuris operibus corrasisti, mihi pro norma practica sufficiant? tandem an te primum arbitraris, qui *Hippocrati* scientiam Pulsuum attribuerit, & Authorem hujus partis Medicinæ proclamaverit? si alius quispiam eandem ac tu fovit opinionem, oportuisset illum citare, ni fallor. Profecto non te fugit, quæ *Valeriola* in hunc modum; *hanc partem Hippocrates attingere non curavit, aut aggredi de industria noluit.*

2. *Galenum* ubique mordet, adeo amisit favorem tuum, ut in materia pulsuum *Aretæo* ante ipsum primatum tribuere velis; quorsum hæc? appri-

me novi, te potuisse, nisi ill. *Hallerus* locum quemdam in methodo studendi *Boerhavii* emendasset, ad vicinam *Hippocrati* epocham *Aretæi* vitam ducere. Sed cl. *Clerico* & ill. *Hallero* conductoribus vitam *Aretæi* ponis post illam *Andromachi*; quare, qui te præiere, illustrium virorum metam prætergrederis intorquendo illorum Annotationes? quare insistis adeo, quod *Aretæus* ante *Galenum* vixerit, & cur insultas *Archigenis* memoriæ, quod ea, quæ *Aretæus* novit, & inde quaestum fecerit? quæ de *Aretæo* adducis, quæ ex *Vossio*, *Clerico*, & aliis descripsisti, hæc omnia generaliter probant, *Aretæum* & *Galenum* ferme eodem vixisse tempore, unum vero alterius conscium non fuisse. Quidquid sit, cuine vis imponere, *Aretæum*, qui quidem hinc inde in suis
ope-

operibus de pulsu loquitur, mereri primum ante *Galenum* locum, qui tamen voluminosum, longe celeberrimum & pulcherrimum Tractatum de pulsu scripserat. *DEUS* et *Galenus*, exclamavit *Gordonius*, habuerunt notitiam pulsus *DEUS* novit & *Galenus servus ejus*. Nonne fervida tua pro *Aretæo* Amicitia a tramite recto te aberrare fecit? num sine oblectamento compendium Systematis galenici a cl. *Menureto* compositum legisti? an non velles potius tu, qui tantum sentis egregia edendi opera pruritum, & tam quærulo agitaris Timore, ne posteritati eadem adulterata, & per quamdam infidelem manum deformata tradentur (erubui legens meo forsitan nomine me mortuo, ni *DEUS* avertat, edenda) d) an velles potius

Ga-

*Galen*i de pulsibus , quam de eadem materia *Hippocratis* & *Aretæi* sua composuisse opera ? an non meministi *Loci illius Avegæ* : de iis quæ de pulsibus a *Galen*o dicta sunt , dubia multa infidos homines movere posse ad amplificanda Volumina & remorandos Lectores , non est , quod ignorem.

3. Nonne ad periclitandam nostram eruditionem , de qua non foves amplam cogitationem (incautis & studio *Hippocratico* minus versatis e) silentio præterire affectas immensos labores *Floyeri* in pulsus Doctrinam ? Attamen in tuis Observationibus eandem arripis methodum , applicas te ad metiendam frequentiam vel numerum majorem minoremve pulsationum. Si *Hippocrates* & *Aretæus* de hac re tanta protulissent ,
quam

---

e) P. 12. rat. m. c. 4. pag. 167.

quam hic medicus anglus , certe consecrasset plura capita expositioni alicujus methodi pulsus calculandi , quam Gallorum quidam & Hispani potuissent tenere pro quodam tuorum inventorum , nisi *Floyerus* ibi sufficienter notus esset. Potuisses hic imponere (*in cautis f*) . Sed notum est , *Floyerum* , ad mensuram reduxisse , maximam , ad quam pertingere pulsus valet , celeritatem et quod eum diviserit in classes , a minimo tarditatis gradu incipiendo , usque ad gradum maximum frequentiae ; non parum contribuit ad methodum pulsus tangendi horologium manu tenens juxta methodum Anglorum.

An existimas , sufficientem adesse rationem tibi attribuendi inventum

Me-

methodi numerum pulsationum computandi? vel an non cogitas, quod aliquando a te ratio repetetur de Systemate Floyeriano? nonne tibi videretur peropportunum, hunc medicum contra Anathema in tuto collocare, quod in tot viros eruditos vibras? non unicus dices, tam bene ut *Aretæus* pulsus noverat (*Aretæus* pulsus examinavit, descripsitque ita, ut nemo nostrum accuratius) g)

4) An Angliæ bellum indicere tibi animus est, plurimum venerande Professor, dum Galliam & Hispaniam instruis? en adhuc celebrem in Materia sphygmica Anglum, de quo nec verbum proferre dignatus es. Quid culpæ comisit celeb. *Coxius*, cujus opus innotescit a duodecim vel tredecim annis

nis, & ut in gallicam linguam verſum
ab octo annis cum Commentario ?
Sane plurima inde deſumere potuiſſes,
ad articulum tuum de pulſu intermit-
tente amplificandum ! quæ adfers, &
quæ omittis de hoc pulſu ibidem adeo
bene diſcuſſa per *Coxium* & ejus Com-
mentatorem cl. *Dabbadium* inveniun-
tur, ut non credam, poſſe aliquem de
hac parte pulſimantiæ ratiocinari, niſi
de his duobus medicis loquatur,
quos ſilentium tuum æternæ fors tra-
didiffet oblivioni. Cl. *Menuretus* eorum
memoriam tibi refricare debuiſſet, quia
de iis mentionem injicit, uti cl. *Marque*,
qui ſecundæ editioni libri, cui titulus *Re-
cherches ſur le pouls*, præerat; an ad hæc
in reſponſionibus tuis advertis animum ?
& dabis ne, angliam *Floyeri* & *Coxii*
gratia tantumdem juris habere ac nos
in tuas inſtructiones ?

5. Et nostra schola Monspelliensis !
 & hæc Thesis de pulsu, quam D. *Vigars* ibidem tanta cum laude defenderat, & coram docto & tam numeroso Auditorio anno 1760. Frustra in tua historia, quæ de iis cogitares, quæro; anhelò iudicium tuum de testimonio nostrorum eruditorum Professorum *de Lamure, Venel, Le Roi, Barthez*, & Collegarum, nostris circa pulsus Doctrinam inventis adeo faventium. Saltem debuisses consulere opera celeberrimi illius Professoris *Sauvagesii*.

Quid dices, si illum leviter, percurrere digneris, de animi Candore, quocum adoptat decisiones recentes de pulsibus, de gaudio, quod testatur, quod veræ naturæ expressiones inventæ fuerint (quam longe ante te dili-

diligebat) in narium hæmorrhagia
diarrhæa , sudore ? dum consilium ti-
bi erat , lectores tuos occupandi de
eo , quod concernit asphyxiam , an non
potuisses supponere , quod ea recen-
seatur in classibus morborum cl. *Sau-
vagesii* ? videbis ibidem hanc asphyxiam
ea , qua oportet , assiduitate descriptam
esse. Interim tibi dico , Galliam non
ultimum locum tenere in methodo
computandi numerum pulsationum ar-
teriarum , ut *Floyerus* fecit. Multum
loquebantur apud nos viri celebres de
Pulsilogio *Sauvagesii* , & quod iterum
in memoriam revocatur in libro des
Recherches in opere cl. *Michel* & in *Ency-
clopedia*. Illustris *Senacus* , cujus iudici-
um , credo , æquilibras cum vestri illu-
stris & sapientis Præsidis suo , non de-
stitit periclitari varios gradus frequen-

tiæ pulsus , habita ratione ad diversos morbos ; an dabis , hanc partem Doctrinæ pulsus fecisse inter nos magnos profectus , ante quam tu suffragium tuum ipse dederis ?

6. Iudicium de nobis fers , non tamen nostra opera legis *b)* , nonne ex parte tua oportuisset , quædam reminiscentiæ indicia dare de infatigabili & excellenti cive D. *Razoux* medico non

cu-

---

b) Vide opera nostra l' idee de l' homme physique & moral ; D. Robert Traité des principaux objets de medecine ; D. Gardanne de Colica pictonum , & de Electricitate ; Essai sur la putrefaction ; D. Balme Reflexions sur l'usage des Vomitifs. Item Recherches sur l'Histoire de la medecine , sur les crises , sur la Position des glandes , sur les ecrouelles ; aquitanix minerales aquæ Dissertatio , omnia de eodem Authore cl. Bordeu ; item Institutiones ex novo Medicinæ conspectu. De crisis in Encyclopedia : D. Aymen opus de crisis , Sur le tissu muqueux a cl. Bordeu.

cujusdam Hospitii, sed nosocomii ne-
maufani in omnibus rebus abundantis?
videbis in suis tabellis nosologicis,
opere quod multum honoris auctori
conciliat, exempla pulsus nasalis, in-
testinalis, gastrici, sudoris, pectora-
lis. Sic Observationes de pulsu qui
secundum te non succedunt in *Austria*,
nec in *aere batavo* i), admodum bene
succedunt in aere septimanico; ne mi-
reris, Medicinam ibi in summo splen-
dore coli a tot circiter sæculis, ac an-
ni sunt, in queis clinismo Austriaco
facem præfers; opus adhuc est memi-
nisse, quod invenias in opere cel. *Ra-
zouz* Historiam morborum quotidie ob-
servatorum in quibus ante te auctor
computavit pulsationum numerum in

B 2

Febri

---

i) P. 12. rat. m. c. 3. p. 83. in Sumario.

febri , & ejus paroxysmis. Sed quia hi inoculationis causam refricant , quæ tibi nimis odiosa est, quia quoque cel. *Razoux* multus est in bonis herbæ *Solani* effectibus, quos æque parum æstimas ac inoculationem, cogor ulterius pergere; antequam vero hunc articulum finiam, quæro ex te, cujus generis pulsilogium adhibeas.

Eris contentus cum thermometro Farenheitiano, quo uteris; heu! Vir clarissime! quam doleo penuriam temporis, ut tibi narrare possem casus nostros ratione thermometri, quod magni viri voluerunt in nosocomiis magnifico apparatu circumportare; interim parvam a te flagito instructionem de hac magni ponderis materia; doceas nos semel pro semper (*ut tandem constet, an clinicam praxin iliustret*
k)

k) manipulationem, dixissem brevi exercitium thermometri apud ægros.

7. Deum in testem advocas, a viginti retro annis te quæstioni pulsus studuisse (*DEum testor me eandem toties a viginti retro annis ad incudem revocasse, ne qua negligentia privaret me a lumine veritatis l))*. Conscientia tua nullam tibi negligentiam exprobrat, & in hac & in aliis rebus (*ut in cæteris*); attamen neglexisti sermonem iniicere de opere cl. *Fouquetii*. Festina, venerande Præceptor, iuramentum tuum revocare; nonne revera neglexisti informationem *de l'Essai sur le pouls*, qui liber annunciatus, & pro meritis laudatus est, in secunda editione Libri des *Recherches*,
B 3   quam

---

k) Rat. med. T. 12. p. 2. in præfatione.

l) P. 12. rat. m. c. 3. §. 2. p. 115.

quam in manibus habes ? quod id solum attinet , jam longam responsionem a te peto , supplementum ad tuam duodecimam partem Rationis mendi. Hæc pars non est æquanda cum undecim præcedentibus , si non munita est tuis reflexionibus in opus , adeo in omnium manibus versatissimum , adeo notabile , adeo profundæ eruditionis , & tam firmis fundamentis innixum. Indigito tibi hunc librum^{re} , quia doleo tuum in hac re defectum , non obstante tuo amore in veritatem , & tua reverentia in fidem juris jurandi. Videbisne sine stupore in hoc opere imo quod juri tuo quod in *Hippocratem* prætendis , jam in antecessum responsum sit , vel quod honor tibi auferatur primum te de eo locutum fuisse , & eum considerasse , ut

Authorem omnis rei, quæ post eum de pulsus Doctrina dicta fuit. 2do quod ibidem duo celebres authores hispani nominentur, libro des *Recherches* posteriores, & in quibus, quocum ornasses historiam tuam, abunde invenisses? quid si quis te accusaret, te ex horum authorum Operibus tua hausisse, quin de iis mentionem facias? vel quid dicent medici Hispani, quibus instructionem tuam impertiri dignaris, (*Hispani poposcerunt*) si detegent, quod non noscas ill. viros *Don Juan, Louis Roche, & Francois garcia Hernandes, Don Manuel Gultieres de Los Rios*? hi *Solani* discipuli eundem aërem spiritu ducunt, quem ducebat alio tempore *famefissimus Don Pablo* qui in nosocomio, ubi aliquibus studiosis Medicinæ leges dabat, volebat

Doctrinam pulsus in incunabulis suppressere, & qui, ut sapiens *Coxius* annotat, titulis suis superbiens, & parva fama, quam in suis regionibus sibi comparaverat, certa pulsus phænomena vaporibus fuliginosis attribuebat. An non existimares, quod hi vapores idem significant, ac illud *forte aliorum*? exemplum de *Don Pablo* nonne tibi satis probat, quod nosocomio quis præesse possit, & destinatus esse ad juventutem medicam informandam (*Novorum inventorum participem facere studiosam juventutem m*)) absque eo, ut possideat hanc humanitatem, sapientiam, & doctrinam, quam similis exigeret locus? nunc judica, an nimium tibi faciam, si a te petam, ut mihi dices

res, an tuam historiam pulsus tam absolutam credas, ac videris nobis de ea spem facere velle? (*Historiam explanationem.*) ; interea dum ibidem nec verbulo operis cl. Fouquetii mentio fit, quod apud nos in omnium manibus versatur?

8. Nescio, quo me geram modo in proponendis meis quibusdam animadversionibus in usum quem de quodam opere ill. *Morgagni* facis.

Ante octo annos ill. *Morgagnius* primam editionem dedit suarum epistolarum anatomicarum, ante tres fere annos secundam editionem suam promulgavit; quomodo evenit, clarissime, quod in *Historiæ* tuæ cursu, quæ anno 1768 primo apparuit, & quam (*dicis*) ab Hippocrate usque ad nostra tempora prosequeris (*Historiam pul-*

suum prosequar ab Hippocratis ævo ad sæculum nostrum n)) quomodo, dico, potuisti secundam *Morgagni* editionem ante opera *Solani*, cl. *Nibelii*, libri des *Recherches*, & cl. *Micheli* ponere, qui omnes jam ante primam *Morgagni* Editionem scripserant. Intentum tuum princeps est, hæc opera cum iis, quæ ea precesserant, comparandi; objectum tuum comparationis illico defumis ex *Hippocrate*, *Aretæo*, *Wiero*, *Prospero Alpino*, & aliis, & post hæc ponis in amæno horum veterum authorum circulo ante *Solanum*, & ejus asseclas ill. *Morgagnium*, qui post hos ultimos scripserat; tacite illis eorum silentium de ill. *Morgagnio* objicis, insinuas, *Morgagnium* de pulsibus eadem, imo

---

n) P, 12. rat. m. in præfat. p. 3.

imo plura quam eos dixisse. Explicas te modo quodam, quo labores tuos in notabilem errorem conjicere posses. Ornas tuum librum quibusdam *Morgagni* animadversionibus, & locum tibi ante *Solanum* & *Cl. Nibellium* vindicare studes, vel saltem ad latera eorum (*vi ginti retro annis n*). An non naturæ convenientius, audeo dicere, & honestati magis congruum fuisset, nostratibus gratulari, quod suas cum ill. *Morgagni* ideis confirmare valeant? ubi est fides tua? ubi hic animicandor tibi adeo familiaris? *Servantur in archivis nosocomii Pazmaniani Testimonia Fidei Hænianæ.*

9. Non me latet, quod tentaveris hunc anachronismum corrigere, vel aliam faciem illi præbere in indice summa-

mario capitis 2di tui, ubi, dum juxta ordinem authores veteres breviter recenseres, in transitu mentionem aliquam de tribus vel duobus recentioribus injicis, inter quos reperitur ill. *Morgagnius*. Sed nonne hic fragmentum nimis novi panni veteri fartæ vestis superimponis? an non quis contra tuam intentionem per has merces decipi posset? quod omnes scire debeant interesset, est, quod dum laudas ill. *Morgagnium*, tibi bene caveas de tam mala actione, qua nobis indigitares, quæ in suis litteris quam maxime Doctrinæ nostræ faverent; quare non loqueris eg. de his pleuritidibus, in quibus pulsus erat, parvus, debilis, in æqualis ob præsentiam vermium in ventriculo, & quæ ope emetici curabantur? nonne ideo, quia vis parcere volupta-

ti fusius dicendi quasi de tuis propriis, de præsentia vermium in intestinis sine quidquam dicendo de nostris authoribus, qui de ea re jam diu ante te egerant; permitte, ut tibi in memoriam revocem, quod in libro des *recherches* inveniatur, præsentiam vermium in intestinis pulsum reddere irregularem, vivum, ferratum, trementem, inæqualem, & quod pulsus gastricus sit parvus, ferratus, in æqualis; nonne ideo, quia emetica abhorres, uti noster *Patinus*? quare dum de pulsu intermittenti loqueris, non dicis cum propriis terminis ill: *Morgagni*, quod medici plerumque de intermissione pulsus terrefiant? quod hæc intermissio sæpe oriatur ex vitio in ventriculo vel in intestinis hærente, & quæ per remedia convenientia tolli potest quod in

ter mittentia, uti cordis palpitatio sæpe per flatus generetur, quarum causa tolli potest, & qui irritando genus nervosum cordis motus turbant (*m*; nonne hæc & alia silentio præteriisti, quia videtur, illi: *Morgagnium* ordini aliquomodo eorum Authorum annumerari posse, qui de nova pulsifimantia scripserunt; & contendes ne, illum ad inimicos novæ Doctrinæ ponere, uti eum
in

---

p) Simile legi potest in Cl. D. Unzeri medici germani libro cui titulus, *der Arznei medicinische Wochenschrift*, 245stes Stück, ubi, postquam de Colica ab indigestione nata signa recensuit, & inter hos posuit pulsum parvum, debilem omni modo irregularem, & inter mittentem, in honorem ill. virorum addit sequentia: ultimum signum est distinctivum & in libris novissimis variorum medicorum observationes factæ reperiuntur, quod talis pulsus vel Diarrhæam, prænunciet, vel vero medico indicationem præbeat, ut ægro purgans propinare debeat.

in tua historia posuisti ante nostros authores, qui eum præcedebant, & qui in lucem edebant ante eum, uti ante te, veritates, quæ in illius operibus inveniuntur.

10- Quem usum ergo illi : *Morgagnius* tibi præstitit; video te illum iterum atque iterum citare.

Sed an non idem tibi applicare liceat, quod de Hippocrate ratione nostrorum pulsus Authorum observas; errant seu illum citent, vel non citent (*cum æque errent Hippocratem laudantes, quam vituperantes*); loca tibi indigitavi, ubi illi : *Morgagnium* sequi deberes,

En loca, ubi eum adeo miro modo exscripsisti ut mihi statim in mentem venerit tibi ante oculos ponere in duabus paginis loca *Morgagni*, & tua;

Aliam incedo viam, quæ me securissime

sine ad finem propositum ducat. Si ill:
Morgagnius aliquam suam epistolam
cum asphyxia incipit, non deferis
tuum ducem, & quoque articulum de
asphyxia ponis; si *Morgagnius* opinio-
nem *Stablii* revocat de differentia ce-
leritatis ac frequentiae pulsus, *Stablius*
felicis memoriae etiam a te aliquod
approbationis signum recipit, &
uti ill. *Morgagnius* observationem ad-
jungit, quæ ipsi propria est, tu statim
eam describis, & adjungis aliquam de
te, vel tuis auditoribus. Cl. *Morgagnius*
se explicat de attentione debita utrius-
que Carpi pulsum tangendi, & de ne-
cessitate omnes possibiles arterias of-
fendendi, tu similem illico adfers histo-
riam, in qua corrigis aliquos tuorum
collegarum minus te instructorum.

Si ill: *Morgagni Lancisium* citat ratione pulsus intermittentis, *Lancisius* eundem a te recipit honorem; Ill. *Morgagnius* invenit in Cl. *Ramazzinio* historiam judæi, qui exanimatus, & sine pulsu erat per quatuor dies ante suam mortem; hic Judæus & locus *Ramazzinii*, ubi de eo quæstio est, in tua historia scenam etiam suam ludunt. Ill. *Morgagni* de fene loquitur, qui se in lecto hinc inde jactitabat sine pulsus indicio & paulo post moriebatur; invenio apud te eundem sese jactitantem senem, & mortuum, uti apud *Morgagnium*. *Ballonius* perhibet, quod ope purgantium hominem curaverit, cui pulsus erat languidus; hæc observatio *Morgagnio* in mentem venerat, & in tuo libro eandem observationem fideliter nar-

ras; Ill. *Morgagnius* loquitur de illis *Asphyxiis* unius & duorum dierum, de quibus in sepulchreto *Bonetti* sermo est & apud te hæc diu durantes *Asphyxiæ* & sepulchretum reperiri est. *Morgagni* loquitur de pulsu convalescentium; quod de eo dixerat, id apud te invenitur; dum ill. vir exempla adduxit tarditatis extraordinariæ in pulsu, hæc tarditas longo etiam calamo in tuo opere describitur. Si illustris Vir decasibus loquitur, in quibus senum intermittentia attentionem postulat, tua quoque attentio per animadversiones hujus viri evigilat, loquitur de extraordinaria frequentia, & tu quoque.

Si ill. Vir extensius paullo discutit id admirandum in certis *asphyxiis*, & ejus causas, tu quoque Difficultatem certas *Asphyxias* explicandi declamas;

facile creditur, quod *Vesalius* eruditioni ill. *Morgagni* non exciderit, & illi, qui tuum opus legent, videbunt, quantum tua eruditio *Morgagnianæ* debeat, invenient ibi *Vesalium* & *riolanum*, qui, nisi fallar, ex eadem occasione tibi innotuerunt. Uno verbo memoria tua tibi tanta servitia prestitit, præfertim in 20. capite, ut de verbo ad verbum ill: *Morgagnium* descripseris; an oportet lectores tuos bonæ tuæ fidei credere, viginti esse annos, quod hanc partem historiæ elimes. Vidit ea diem suum omnium primo in operibus ill: senis, & feliciter renascitur in tua 12. parte. Defendam hanc partem (quotquot in illam scribant, atque deblaterent multi, æque inconcussa subsistit. (q

II.

C 2

II.

17. Obsecro te, ut mihi per mittas de iisdem ulterius sermonem facere. Ill. senex loquebatur de pulsu præsertim ut anatomicus, quærebat in sectione cadaverum causas, quæ in vivente Asphyxiam & intermissiones producere possent; juxta eum, & secundum sanam rationem hæ modificationes reipsa idem sunt; quid est intermissio, quam cito præteriens asphyxia, & quid asphyxia, nisi aliqua plus minus prolongata intermissio; nostri Authores vero locuti fuere de hac modificatione pulsus, ut medici, observantes mutationes ægris accidentes, qui de intermissionibus & pulsuum irregularitatibus curabantur; porro in tam magno curatorum numero observarunt, vel quod hæ modificationes pulsus habituales permaneant, vel vero quod communiter

niter accidit, superveniebant mutationes in intestinis notatæ, post quas pulsus rithmum suum naturalem iterum resumebat; nonne in utile erat, quod dum hoc Doctrinæ illorum caput indagares, occupatus tantum fueris de pulsibus habitualiter intermittentibus, de quibus non desiere post *Solanum* dicere, quod de illis non loquantur? Pulsus habitualiter inordinati non sunt critici, centies ac centies hoc repetiverunt

Sed illorum observationes non minus ideo concludunt ratione magni pulsum numeri, qui exhibent rytmos particulares appropinquantibus evacuationibus magis vel minus criticis, & qui in statum naturalem redeunt evacuationibus finitis. Quare ergo operam perdis, *Morgagnium* de asphyxia

exscribendi? an ideo, ut probes in
ejus præsentia impossibilitatem pulsum
tangendi? an quispiam novorum sphyg-
maticorum contenderat, pulsum, dum
sensibilis non est, tangendum fore?
dum de urinis, ut signo eos instruis,
qui practicas tuas observationes solent fre-
quentare r) an id primum erit, quod
eis probes cum magno citationum ap-
paratu, & imitando anatomicos, qui
de sectione ex retentione urinæ mor-
tuorum loquuntur, non semper uri-
nam ægrorum videri posse? an minus
veritati consonum, inspectionem urinæ
multas medico docere veritates, licet
dentur subjecta, qui habent urinas ha-
bitualiter malas, turbidas, variabiles,
an inde sequitur, quod ut plurimum
doctrinam de urinis calere nullus opus
ha-

---

r) P. rat. m. 12. c. 3. p. 116,

habeat, idem cum pulsu vel intermittente, vel habitualiter inordinato accidit. Hi errores habituales pulsum, qui rarissimi sunt, exceptionem quoque rarissimam de generali regula formant. Authores nostri loquebantur de his exceptionibus post hujus expositionem, quod communiter accidit; qua de causa ordinem rerum naturalium pervertis, tantum ut repetas, quæ te priora dicta sunt? sic invenies, quod Author libri *des recherches* jam ante te de pulsibus habitualiter irregularibus, & intermittentibus locutus fuerit, quos febres reddunt æquales, ac regulares, & qui salutem ægrorum indicant in ea proportionem, qua irregularitates & intermittentiæ reveniunt. Invenies etiam in quibusdam nostrorum authorum exempla intermissionum, ac inæqualita-

tum pulsum, quas citas ex *Wiero, Prospero alpino, Ballonio*; an ergo aliud quid fecisti in elaboranda tua historia pulsum, quam ex iisdem authoribus ea describere? tali pretio facile sibi comparatur eruditio; collectio ill: *Morgagni* plures adhuc historias pulsum habitua-liter vel per accidens intermittentium, plures cadaverum sectiones tibi comparare potest.

Nostri Authores locuti sunt de eventibus, qui fugitivas modificationes sequuntur, verum id attentare bene tibi cavisti, alius alia vice id tentabit. Tunc anatomicis opus erit, tunc omnes videbunt, quanta exactitudine illos perlegeris.

12. En, transeo ad locum principem, ad operis tui nucleum, ad arboris medullam, ad caput, ubi de *Solano &*

viris cla. Bordeu, Nihellio, Michel, le Camus, & Menureto loqueris. Laudas omnes cum consueta tua urbanitate, ast & cum tua consueta libertate eos accusas, quod abominandæ hæresi fa-
veant; vestra Excellentia, clamabat Haro, ad animæ interclusionem, illustrissime archiater! insinuas doctrinam hanc esse comparandam religionis hæresi (*quam religionis veritas ab heterodoxis*) Non interest hic inquirere tuam libertatem, qua sæpe de religione loqueris; majorem reverentiam erga eam possideo, quam ut istam nostris immisceam clamosis litigiis; interim satis nota alioquin vrbi virtus tua est (*novimus nunquam formidabiliorem esse hænium, quam dum pietatem spirat*). Sed monstra mihi, amabo te, locum, quo infallibile artis nostræ tribunal ponere debeam; dubi-

to, quod id fieri possit in illis locis
viennæ, ubi hæresis cicutaria, col-
chica, inoculationis, & sublimati cor-
rosivi viget! quo ergo tribunal pones?
in hospitio tuo nonne? hic locus ille
est, ubi salubris illa lisimachia cre-
scit; sed nimis insisto pauxillæ vivaci-
tati, quæ ex thalamis cordis tui boni-
tate penitus erupeat; spero, quod de
hoc zeli tui excessu revenies, qui vis-
cera tua movisset usque ad asphyxiam
producendam; redeo ad amabiles no-
stros hæreticos, permitte, ne fœdus
meum cum iis frangam, fratres nostri
sunt, venerande Professor, ad bonam
viam eos reducere te oportet, audias
preces, quas illorum loco erga te effun-
do. Imo. quare tantum in transitu nomi-
nas Cl. *Michel*, le *Camus* & *Menuret*? ti-
meo, ne Cl. *Michel* opus nomine tan-

tum noscas, an in alio loco, quam in illo Cl. *Menureti* legisti? 2. quare Cl. *Nihellius* non efficere potuit, ut saltem in anglia partem opinionem & instructionem tuam transmitteres; suspicor te ob Doctissimum & Sapientissimum *Pringel* hanc gravem Missionis tuæ partem neglexisse.

Est enim iterum alia species hæreseos, quæ vestris acrimoniis Boerhavianis debitam non exhibuit reverentiam, spero tandem familiaritatem aliquam cum Cl. *Michelio*.

13. Videris pro *Solano* & authore des *Recherches* notabilem habere prædilectionem; horum unus jam fatis cessit; legisti jam suum lapidem lydium? alter abhinc tredecim annis nec verbis nec literis quidquam de pulsus Doctrina reliquit! quare ejus librum tam tarde

cognovisti ? quidquid sit , an mente tua & conscientia bene persuasus es , quod primus divinus ille Hispanus , quem natura scintilla ingenii Hippocratici donavit , plus in medicina laboraverit , quam omnes sui temporis collegæ. Audivi tale de ipso ferri judicium : si tibi placeret id , gauderem. Quod authorem des *Recherches* attinet , an noscis librum suo moderatiorem ? non suscipit negotium mundum medicum instruendi , non delirat circa profelitismum : non tantum temporis habet ad gratum suum animum significandum ; hinc illius explebo munus , nec timeo , te id in malam suscepturum fore partem. Cur dicis , authorem hunc asserere , quod multas veteribus incognitas modificationes invenerit , antequam *Solanum* noverit , cum tamen

modeste author confiteatur, quod plures pulsuum modificationes, qui ipsi singulares apparebant, tantum respicere ausus fuerit, ut motus mirabiliores, & nullius momenti, donec versionem cl. *Laviotte* viderit; quo demum in hoc momento, venerande vir, cum tuo timore pro posteritate, & nostris nepotibus, quæ nos adeo agitat & hæc gravia verba eripit: citius tardius culpam incurremus factorum seu malitia seu ignorantia patratorum (*Serius, oculus nos sive malitia, seu ignorantia sive erronea admisisse, sive utilia repulisse seri clamabunt nepotes*); certe sine dubio, monumenta bonæ nostræ fidei remanebunt; qualem audaciam perhibes lectoribus tuis persuadendi, quod Commissarii a facultate parisiensi delecti ad librum pulsus novi Doctrinæ indagandum

dum eundem ut praxi nocivum declaraverint. Non mendacii te argui vereris manifestissimi, quo tam polito homini, uti tu quidem es, acerbius nihil esse possit; quomodo cum facultate parifina in contentionem venire audes, cum corpore omni veneratione digno? quare commentatorem cl. *Coxii* non legebas; in hoc ac in tot aliis te illustrasset.

An Aletophili viennenses & facultas hujus urbis approbabunt, quod facta mutilabas, quorum facultati parifinae interest. Et quid nobis cogitandum relinquis de iis, quæ adfers, & quæ nescimus, cum videamus, quod res, quæ sub oculis nostris agebantur, tam leviter in animo tuo transeant.

14. An probare potes, quæ auctori des *Recherches*; adhuc imputare audes

des ? clamas , eum non solum neglexisse , sed & contempsisse & viciasse Hippocratem (*negligere , flocci facere , irridere s*) ; pro nunc effectus est primi tui impetus , qui parum vivax est , ac fors violentus , credisne te loqui cum quodam cicutæ amico ; ut veritatem dicam , reminiscor audivisse , authorem des *Recherches* confidere , ut alii innumeri , cicutæ vi in gravibus quibusdam morbis , atque quod , ut alii multi , magnam æstimationem ac venerationem pro doctissimo ac cla. *Stoerkio* , collega tuo habeat. Verum cicutæ fides , & cl. *Stoerkio* reverentia debita , adhibere potest , nec ideo *Hippocrati* sua demetur æstimatio ; & difficulter mihi probabis , quod author libri des *Recherches*

ches in hunc contemptum inciderit. Unde tibi constat, quod ægros suos obruat emeticis, purgantibus, apozematibus, postquam eos venæ sectionibus jugulaverit, quod perturbet conamina naturæ per suam medendi methodum, & quod convictus esse debeat, quod pulsuum modificationes, de quibus legitur, malo regimini attribui debeant. (*Inchoant V. S. perquam numerosa t*) iterata exhibent vomitoria, quotidie hi, illi die saltem alterno corpora purgant; an sæpe non convincantur, mutationes pulsus cuncta perturbanti methodo tribui, adscribique oportere); abstineo a pluribus quæstionibus, quas tibi in hac materia solvendas proponere possem, sine dubio eas provides, tantum te debes admo-

mo-

monere, quod non attenderis, plurimos morbos, quorum author meminit, tractatos fuisse in nosocomiis non per ipsum authorem, sed medicos horum nosocomiorum. Grano plus attentionis in Præfationis lectione & methodi prudentis, qua observationes recensentur, falsum judicium tuum impedivisset. En aliud minoris momenti; ideo tantum profero, quia occasionem mihi præbet annotationem oculis tuis subjiciendi non mihi indifferenter. Dicis, authorem des *Recherches* authoritati *Wieri* inniti; veniam peto, in eo libro non est quæstio de hoc authore. Videas, quare author des *Recherches*, dum eandem viam ac *Solano* incedit, putaverit invenire generalem formulam aptam ad explicandas observationes, ex omni parte comple-

tas, quæ inveniuntur in libris tuor
prioribus. Autumavit etiam, hanc
formulam aptiorem adhuc esse ad ob-
servationes suas explicandas, quas
quisque omni die apud ægros facere
potest. En princeps suum objectum;
quo plures observationes antiquas in-
venies, qui cum clavi ab ipsa propo-
sita coincidunt, eo magis verum erit
dicere, hanc clavim optimam esse,
& eo meliorem fore ac inserviet ad
observationes dilucidandas in ægris
præsentibus. Author des *Recherches*, di-
cebat cl. *Vandermonde*, contentus
est defendere in præfatione operis sui,
quod cum favore de illius observati-
onibus conjecturare oporteat, quia bo-
norum observatorum confirmationem
de veritate suorum factorum expectat.
Non sic loquitur homo, qui successus
suos

suos præconifare in animo habet, verum impossibile est maximam fidem denegare quibusdam suis prognosticis. Nunc similitudinem instituas ipse, Vir clarissime! inter methodum tuam, & illam cl. *Vandermondii*, de libro des *Recherches* judicium aliquod ferendi, qui tamen nondum vidit, uti tu legisti, magnum numerum factorum approbatorum in diversis operibus recensitorum, quæ post librum des *Recherches* apparuerunt, & quæ facta omni momento licet inspicere; liceat mihi quoque tibi monstrare, quod, cum prima editio libri des *Recherches*, quam fors nunquam vidisti, sine authoris nomine apparuerit, & aliunde notum sit, cl. *Marque* medicum facultatis burdagalensis secundæ editioni præfuisse, moris non raro fit, authorem operis,

dum de eo fermo est, non citare; id nobis honestius visum est pro authore, qui anonymus latere voluit, nec nomen suum divulgare; discas exinde, quæ placuerint tibi. Sed ne me accuses audaciæ, qua promulgo, quod primam non videris editionem, ante oculos tuos pono dicta tua de secunda editione. Apparuit anno 1768. aucta cum Tractatu de crisibus. (*Librum eundem plurimum auctum, una cum tractatu olim de crisibus scripto edidit u*), quare hanc secundam editionem plurimum auctam prætendis? interea dum cl. *Marque* nihil mutavit vel addidit toti operi? an nunc injuste metuo, te primam non vidisse editionem.

15. Non immoraris, cl. Præceptor, sermoni de pulsu sudoris a Galeno descripto, & ad nostra usque tempora in scholis adoptato.

Galenum te odisse jam (§. 2.) dixi, in quo tamen ill. van Swieten tantum detexit observationum thesaurum. Vim inductionum cæterum perbene sensisti, quas sapientiores pro possibilitate aliorum pulsuum rythmorum ex existentia rythmi sudoris deducunt. Oculos ab hoc objecto avertis, pro tali certe injucundo, qui sibi persuadere vult, pulsum nullatenus narium hæmorrhagiam, diarrhæam, menstrua indicare; interea dum omnis scolamedica de indicatione sudoris per pulsus rythmum testatur. En tandem, quod maxime in opere tuo ratione sudoris eminet. Author des *Recherches*, qui

semper te occupatum tenet, juxta te contra *Hippocratem*, & fere omnes alios medicos defenderat, quod vix, vel plane non per sudores crises fiant; (contra *Hippocratem*, cunctosve fere medicos statuit, vix x) dari sudorum crises y). In libro des *Recherches* ratione sudoris sequentes invenio propositiones. 1. Per veteres ac recentiores medicos decisum est, sudorem criticum præcedere pulsum plenum, mollem, undosum. 2. Hic pulsus undosus, cum pulsu pectorali similitudinem ha-

---

x) Ex Roberto Stephano notum est, verbum *vix* haberi pro particula, non apud Plautum, qui ait, *ita tamen vix vivimus cum invidia summa* seu quod idem est, tamen vix ita vivere licet cum incredibili invidia; non serius attendendum est latinismo cl. Hænii, v. deat ipse, quid de Plauti mente censeat.

y) P. rat. m. 12. c. 3. p. 160.

habet. 3. Pulsus pectoralis cum pul-
su sudoris sæpius combinatur. 4. Ve-
rum hic quæstio tantum de pulsu sim-
plici sudoris est. 5. Dum pulsus est
inciduus, vel inæqualis, sic ut author
eum descripsit, semper sudor expe-
ctandus. 6. Pauci sudores vere criti-
ci sunt, sæpissime symptomatici ---
in his ultimis non oportet semper om-
nia signa sudorum criticorum quærere,
e. g. destinatum hujus pulsus rythmum.
7. Pulsus sudoris sæpe invenitur in fine
paroxyfmi febrium intermittentium. 8.
Sudores critici cum suo pulsu sæpe
in fine morborum acutorum obveni-
unt. 9. Pulsus sudoris sæpe pulsibus
superioribus jungitur.

En sequelas harum propositionum :
criticus sudor subinde obvenit in fe-
bribus intermittentibus & acutorum

fine : tunc pulsus sudoris simplex reperitur. Verum hic pulsus non præcedit sudores symptomaticos , nec illos , qui cum sputis conjunguntur , vel quacunque alia excretionem , tunc enim pulsus est compositus vel complicatus , non vero simplex. Nam sudores symptomatici , & qui cum sputis junguntur , vel aliis excretionibus majorem efficiunt numerum. Sudores vere critici , & qui soli crisin procurant , respectu aliarum pauci numeri sunt. Non multi dantur sudores critici veri , ut plurimum symptomatici. Si medici , quibus optima adhibenda fides , loquebantur post *Hippocratem* , uti *Author des Recherches* , an non injuriam facis , culpando ipsum de hac re ?

16. En clarissime Vir ! medicum , quem inhæsitante in eorum numerum
pono

pono, qui maximam merentur fidem. Prætendit semper in dubio inanendum esse, dum de effectibus crifium agitur, imo quoque dum completissimæ nobis apparent, nec unquam certi quid prænunciandum fore, ob recidivæ timorem (*Dubia prognosis danda semper, quamvis fiat evacuatio critica bona, dum videtur absoluta esse ---- ne recidivam vel novum morbum faciat æger*) si optimæ evacuationes, tales sine dubio, ac crises per sudores sunt, metum relinquere permittant recidivæ, vel alius morbi, nonne ideo hoc fiet, quia, qui apparuerunt sudores, vere critici nulla tenus fuere, vel, ut cum *Authore des Recherches* loquar, quia pauci critici sudores sunt, plurimi symptomatici. Idem magnus medicus, de quo cum tanta præcautione decido, exemplum sudoris

critici septimo die, qui criticus est, accidentis adfert; hic sudor calidus, copiosus, universalis erat, per spatium sex horarum durabat, & notabile levamen sequebatur. Prolongabatur tamen morbus, usque ad 34. diem cum gravibus symptomatibus. Si talis sudor non est criticus, qualis criticus dicendus? adhuc repetam, non ne hoc exemplum probat, plurimos sudores symptomatricos potius quam criticos esse. Magnus noster medicus admonet, quod huic sudori non confiderit, & factum hoc verum esse debuit, cum proponat: deficiebat ipsi conditio ab *Hippocrate* requisita pro criticis sudoribus.

Hippocrates per plurima observata docuit, quod sudores sive tremor & rigor eos præcesserit vel non præcesserit,

rit, dubiæ prognoseos sint, donec post inquisitionem sequatur eventus, idque eo magis, cum sudores dentur, qui prima vice, alii, & quod plurimum accidit, qui ægros repetitis judicant vicibus, imo non semper ne a morte quidem ægros præservant, (*crebritate observationum* (sunt de *Hæonii* verba) *Hippocrates* dedicerat, haud modo, qui horrore præcedente caruissent, sed etiam, qui illum præcedentem habuissent, sudores incertæ prognosos esse, donec status insequens judicationis confirmaret certitudinem: quippe integre judicari quandoque ægros sudorum horum alteros unica, sæpe alios repetita vice, imo non semper inde ne a morte quidem ægrum præservari.)

Hic locus indicat, si bene intelligo, quod Hippocrates crisi per sudores non confiderit, & quod pauci dentur

completi judicii. Testis est Chæerion, qui vigesimo die primo judicatus fuit, nescitur quomodo, licet probabile sit, id per sudorem copiosum septimo die apparentem factum fuisse. Testis Dromeadis uxor, quæ post tres sudores tamen sexta moriebatur; hinc non videntur frequentes aut continui sudores semper salutem adferre certissimam. Testis Erasmus, qui toto morbi tempore sudabat, quinto die moriebatur. Item nephreneticus, qui tribus primis diebus vehementer sudabat, quarta vero obiit. Item Eudoxi uxor, quæ a morbi initio sudabat, & septima moriebatur; item Nicolai Filius, qui septima moriebatur post sudores. Item Philiscus, qui sexta die inter sudores moriebatur, sudoribus prima & tertia die erumpentibus... tandem pauper italicus sub oculis ducis
mei

mei obiit, sudorem sibi multum usque ad 10. vitæ suæ finem accersiens: ejus sanguis adeo densus erat, ut aquosa nullo modo sanguini se amplius miscere potuernit (*sudor a sanguine sic condensato. . ut aquosa epota haud ultra secum commiscere posset*) post tot exempla, quis contendere auderet, sudores non esse ut plurimum symptomaticos, paucos reperiri criticos, id est, qui absolute & perfecte judicarent morbum.

17. Verum, ubi ille sapiens medicus qui adeo opinioni authoris des *Recherches* ratione sudorum favet? tu ipse es, Clarissime Præceptor, sic, tu ipse es. Respice quartum operum tuorum totum, qui parisiis anno 1764. apparuit, & ibidem omnia huc transcripta reperies. Discipulos tuos admones ratione

tione crifium eventus femper in dubio
 verſandos fore; hiftoriam adfers fu-
 doris critici apparentis, five, qui re
 ipſa talis non fuit- *Hippocratem* addu-
 cis affirmantem: omnes fudores dubiæ
 prognofeos eſſe, (*incertæ prognofeos*)
 quodque pluribus fudoribus ſæpe ad
 judicandos morbos opus fit, & quod
 raro (*quandoque*) unicus eos judicet,
 neque poſt hos ægrum ſalutis ſuæ ſecu-
 rum omnino eſſe; nec de unico per-
 fectione critico fudore ſermonem injicis;
 Hiftorias tantum fudorum maligni ge-
 neris recenſes per *Hippocratem* obſer-
 vatorum; ſilentio præteris illos boni
 moris, quorum mentionem fecerat.
 Quarta hæc pars, adeo ad docendum
 apta, videtur tantum elaborata fuiſ-
 ſe ad monſtrandas fortes contentio-
 nes, quas contra hos moves, qui
 ſalu-

salubritatem sudorum nimis generalem credunt. Directe aggredieris opiniones illorum, qui eruptiones cutaneas fere semper quidquam critici habere contendunt, & tu tamen vix hujus ultimæ generis crises cognoscis bonas; adularis tibi ipsi, ac gratularis immortalem te acquisivisse gloriam in Germania, quod omni vi hoc præjudicium publicum profligaveris. Longe remotus a cogitandi modo illius acerbæ frontis jurisconsulti, qui cineribus suis certam regionem privare minitabatur, cum lætitia prævides, quod Germani tuos veneraturi sint ob reformationem, quam in terris illorum introduxisti, ad immunes eos ab hac plaga reddendos, quæ in sudorum confidentia consistit (*nec plane ingratos meos cineres germaniæ fore bario-*
los,

lor, quando ab hac funesta plaga pene immunes, me ad juvante ac urgente se reditos esse recordabuntur). Tandem eo majori securitate de sudoribus loqueris, quo majorem abundantiam de hac materia inveneras in Sennerto, qui tibi ad *Hippocratem* viam paravit, *Riverio*, *Sydenhamio*, *Baglivio*, *van Swietenio*. Centies illis irasceris, qui ægros stragulis obruunt, & gaudio perfunduntur, dum eas sudare vident. Omnes hos sudores consideras, ut jusculum pro fellibus, seu ut casus, qui morbum tantum augent; interea irasceris adhuc authori des *Recherches*, quod paucis terminis idem de sudoribus longe ante te jam docuerit. Cæterum an vis exempla pulsus sudoris simplicis scire, quæ mehercle ad certe subinde apparent (vel dum bene cri-

ticus ac simplex est) uti nasus in facie hominum, si fas est ita loqui; consulta cl. viros *Razoux, Fouquet, Gabriel, Bories de sette &c.*

18. Si vota tua hodie pro omnibus nostris pulsus affeclis colligere non potis eram, saltem authori des *Recherches* te propitium reddere spero. An legisti, quæ de systemate cellularis telæ ante duos annos edidit. Qualem tibi ipsum fingere amares, talem ibi eum invenies, magnum pharmacorum sectatorem, apertum Hippocratis y) inimicum. Usque ad textus cellularis epocham simplicem historicum & observatorem tantum egit; maxime hunc

E

ca-

y) Vide loca in libro des *Recherches sur le tissu muqueux* pag. 94. 95. 101. 107. 116. 119. 122. 124. 127. 136. 141. 151. 166. 176. 179. 183. 167. 201. 217. 226. &c.

characterem in tractatu de pulsu & de
crisibus retinuit, tandem sese magis
affirmative explicuit; age perlustra
omnia, quæ circa hanc rem scripsit;
observabis, an exprobrationes ob Hip-
pocratem ipsi a te factas mereatur, vel
an non favorabilius tulerit de ipso ju-
diciū cl. *Vandermondius*, qui in hunc
modum: admodum singulare id ipsum
est, quod Author des Recherches in
pulsuum decursu invenerit, quomodo
ideæ Hippocratis quaternariis & terna-
riis morborum diebus innitantur.

Historia pulsus novum splendorem
medicinæ Hippocraticæ adfert, cujus
partes tam fortiter author noster te-
nere videtur, ut ipse alia quæque sy-
stemata artis nostræ flocci faciat. Ap-
plicationem systematis sui ad praxin
tam parum ambit, ut potius dubia sua
pro-

proponere, & practicos ad ea enodanda incitare contentus fuerit. An satis verborum protuli, quibus quietum te ac mitem reddere possim? Cl. Coxii commentator magis tibi adhuc hanc rem explicabit, & quispiam testium doctrinæ pulsus tibi dicet, quod injustum esset petere, ut opiniones authoris ad easdem postea impugnandas dividentur; per bene recordor, quod illustri Hallero speciem amnestiæ obtuleris, cum sciveris, ipsum in suis experimentis de irribabilitate tuæ pathologiæ pepercisse (*rebus sic se habentibus manum de tabula, manifestum jam est, illustrissimum Hallerum de mutanda pathologia ne somniasse quidem.* 2) Eandem circiter indulgentiam pro authore des Recherches spero.

E 2

19.

---

2) Rat. m. 12. c. 7. p. 272.

19. Cl. *Michel*, & *Cox* proprie dicendo primi sunt, qui indicationes curationum morborum ex pulsum Rythmo palam & libere deduxerunt, hinc tibi cum iis agendum, dum in conspectu omnium medicorum declaras, novam pulsus doctrinam pro medicina perniciosam. Hodie id publicas, & alia vice sine dubio id probabis (*medicinam subvertit*); hoc examinandum relinquo te inter, ac Cl. Viros *Michelum*, *le Camus*, *Dabadium Coxii Commentatorem*, & alios. Præcipue conjecturo, quod *Fouquetium* in numerum eorum ponere amares, quibus specimen ruinæ medicinalis per novam pulsus doctrinam ortæ debes; pulchram thesin quoque nosco a Cl. *Verdelhan des moles*, & *Gauthier* editam de indicatione applicationis purgantium ex pulsibus desumpta,

ta; hæc duo facultatis parisiæ membra dicta sua ex adverso, æquali robore, & Professorio modo contra te defendent. Videbis pulsum doctrinam suas etiam inter nos & in ipso facultatis nostræ sinu habere fautores, hinc rationem non invenies dicendi, quod exinde proscripta fuerit; (*tamquam praxi detrimentosam* a) quasi facultas decretum seu generalem hujus materiæ deliberationem instituisset! An non saltem admittes, quod debuisses discipulis tuis citare ac monstrare hanc thesin in tua pulsum historia? sed tua attentione non dignas existimas has theses, nam filuisti de iis, Cl. Scheffeli, Gmelini, Erhardi in austria, aut in Germania.

---

a) Rat. m. 12. c. 4. in §. 1. p. 163.

20. Quod Cl. *Menuretum* concernit, particularem attentionem meretur; videris mihi caput unicum, si non volumen integrum ipsi debere propter sapientes ejus annotationes de pulsuum systemate, a viginti retro sæculis, apud chinenfes exculto; non est possibile creditu, quam ægre tulerint amici mei, pulsuum, ut ego, exploratores silentium tuum de his chinenfibus anecdotis. Cl. *Clejerum* & *Barchusium* & plures alios authores consultandos habebas; quam pulchre modernis probare potuisses, ipsos nihil novi attulisse, cum chinenfes longe ante ipsos ac *Hippocratem*, vel saltem ante amicum tuum *Aretæum* talia tradiderint. Ex qua ratione, obsecrote, tam profundum tenuisti silentium de hac parte Doctrinæ Chinenfium, quæ comparari cum illa

quondam non negligetur scola, quam tu medicam appellas, & quæ semper ratione pulsus unanimis erat (*a pluribus retro sæculis scola medica consideravit pulsum b*); ratione hujus tui silentii dissentiebamus; quod me attinet, credo, te discussionem systematis chinensis pro supplemento ad tuam pulsus historiam asservasse, alius contendebat te nunquam systema hoc in medium prolaturum, quoniam miffites contra chinenfes & aliquos græcos; contra hos, quia docuerunt, mundum ope cicutæ venenare, contra illos, ob voluntariam ignorantiam, in qua marcescunt.

Litteræ, quas illorum Imperatorum unus ad *Boerhaviū* miserat, ipsis notitiam procurare debuissent de progressu

E 4

fu

---

b) P. rat. 12. m. c. 2. §. 5. p. 23.

fu medicinæ Europææ, & cognitionem de te, ut principe illius fulcro; sic sentiunt quidam aletophili Viennenses, quos nosis, & qui omnes de tuis testantur successibus, quidquid sit, hanc occasionem arripio te orandi, ut exactam hujus epistolæ me doceas historiam, multum examinis hæc res causavit; id tu finies, spero, uti nunc finis examen irritabilitatis (*finis quæstionis de sensibilitate, ac irritabilitate* c); aude-rem ne in transitu te omni observantia & opinionum teneritudine colere quam summarium hujus capitis mihi inspiravit. (*Finis quæstionis de sensibilitate ac irritabilitate*) comparandum est juxta me verbo *Sol sta* ducis Josue; dicam etiam, hanc de irritabilitate disputationem jam inter nos finitam esse, uti

uti de hac re convinci poteris, legendo quosdam Encyclopediæ Articulos, & quosdam authores gallos. Doctores nostri monspelliensis e. g. ab An. 1743. jam eam examinarunt, & adoptarunt systema fere generaliter hodie receptum de sensibilitate ac mobilitate partium corporis viventis.

21. Sed adhuc aliqua mihi, reverende Professor illustrare debebis; ad methodum pertinent, qua systema nostrorum authorum recenset. Quare silentio præteris exceptiones, quas iidem hi medici regulis propositis opposuere; ibidem asseris, quod doceant, hanc modificationem pulsus Diarrhæam, hanc hæmorrhagiam, hanc sputa indicare &c. sed quo titulo has propositiones magis generales reddis, ac ii, qui eas pro-

posuere? quare ipsorum systema mutilas? ubique sapientes invenies exceptiones, quas tacere non licuerat. Relege, amabo te, caput quartum secundi voluminis des *Recherches*, & mihi dices deinde, an sensum recentiorum bene intellexeris, & an tua historia adeo completa, & adeo æqua sit composita, ac quidem de homine tuæ authoritatis expectari potuit: relege *Cl. Nibellium & Solanum*: Videbis, an non dixerint, omnes crises suos pulsus excretorios non semper præcedere. Author des *Recherches* ultra progreditur, quærit, operam navat, omnes detegendi indicationes harum varietatum in pulsibus: non minus generaliter, quam particulariter verum est, quod in decursu naturali morborum, dum exceptiones possibiles calculandi opera

opera adhibetur omnis, regulæ novæ
Doctrinæ, veræ, & utiles sint, & quod
Medicus qui quotidie pulsum tangit,
se cum his regulis occupare debeat.
Exemplum quoddam meam opinio-
nem declarabit. Restauratorem, fau-
torem, & amatorem crifium, defenfo-
rem Hippocratis faltem in austria ubi-
que te deprædicas, hic divinus ma-
gister te docuit crifes cognoscere; fed
quid responderes alicui, qui ad tuam
opinionem infirmendam tibi crifes ne-
garet & ad id probandum tibi mor-
borum historias adferret, ubi revera
crifes nullæ apparuerunt? Sine dubio
responderes, quod, cum *Hippocrates*
crifes dari afferat, non dicat, quod eae
semper & ubique adsint, & quod
ideo sibi non contradicat; quare adeo
simplex ratiocinium non pulsum Do-

ctrinae posset applicari? vera enim est & admissa sed non sine exceptione; nondum eo, devoluta, ut semper, & in omni morbo applicari possit, cum morbi dentur, in quibus pulsus rythmos ordinarios non sequuntur; fere dixissem, quod pulsus se non explicent, id quod falsum esset, nam absentia signorum criticorum pulsus, dum naturaliter deberent apparere, pro recentioribus est species explicationis seu expressionis negativæ, de qua pars desumi potest pro diagnosi & morborum prognosi; quid ergo rebellis in se fovet hæc doctrina, quæ eo gaudet commodo ut certa ratione cum criticismum Doctrina comparari possit.

22. Hic perfectæ maturationis in pulsus Doctrina defectus, hæc lapidis pro-

prominentis species , quæ prius illuc ponebantur , antequam his disquisitionibus incumbere cogitasses , naturaliter me ducunt ad quæstionem, amantissime archiater, an bene ad titulum des recherches attenderis : Titulus est, *Recherches sur le pouls par rapport aux crises*; an ullum fugit, in hoc opere tantum in transitu de pulsibus non criticis quæstionem moveri. Sed notabilis annotatio ratione chinensium ibidem legitur: brachium in plura tangendi loca diviserunt, ad quæ observatores seduli attendere debent; hic loci opus Cl. *Fouquetii* cum libro des recherches conciliatur. Cl. *Fouquetins* de proprio suo ingenio & mirabili Doctrina, & summa sagacitate methodum chinensem explicavit, Doctrinam pulsus in genere novis inventis confir-

mavit. In libro des recherches pulsus caracteres principaliter petuntur ex æqualitate vel inæqualitate pulsus, ex æqualitate vel inæqualitate intervalli inter pulsationes, ex simplicitate vel reduplicatione pulsationum. Cl. *Fouquetius* alias duas æqualitatum vel inæqualitatum species adjungit, illam spatii pulsantis, ubi pulsatio præcipue percipitur, illam formæ, seu figuræ, quam arteria in pulsationibus exprimit.

En duas generales formulas, ad quas diversæ species pulsuum criticorum, organicorum, non criticorum referri valent. Frequentia vel tarditas pulsus, ejus durities vel mollities, ejus magnitudo vel parvitas, caracteres sunt subsidiarii, ad quos sine dubio recurrere nobis licitum est. Cl. *Desbrestius* jam præ-

prævidit, quod quis conari possit invenire equidem contradictiones inter has duas methodos, de quibus quæstio est, sed idem medicus hanc rem adeo discusserat, ut jam non amplius locus sit cavillationibus. Semper apud nos verum manebit, pulsum naturæ expressionis, ejus rythmos bene perceptos consilii instar teneri posse, & eos consilium hoc explicare, uti urinæ, lingua, respiratio & alia omnia signa explicant.

23. Si quispiam unquam dicat, novam Doctrinam nostram Geometrice demonstratam esse, si quis hanc demonstrationum methodum a nobis exigat, ad quam nulla medicinæ practicæ notio perveniet; nonne vir clarissime, talis juste poneretur in classem illorum, qui prima logices fundamenta

non callent de hac methodo conjectu-
randi, medicis propria? nonne etiam
ex his quæ mox observavi, concludes,
cum non sit insolitum apud nos, judi-
care de pulsibus ex facta utriusque
prædictæ methodi combinatione, ob-
servationes omnes, quæ nobis objici
possunt, & quæ absque his duabus me-
thodis factæ sunt, nullius valoris nul-
lius probationis adversus nos esse. Do-
leo revera me tibi dicere debere, tuas
esse hujus farinæ, donec stabiliveris,
quod observationes, in quibus caracte-
res de *Recherches* non inveneras, etiam
iis caruerint, quos Fouquetius in ope-
re suo delineavit; vides, clarissime Præ-
ceptor quod mihi aurem vellicare non
patiar, ad confitendum, quod tibi re-
vera in tuis ægris opinio tua juxta li-
brum des *Recherches* non successerit, in
qui.

quibus pulsum in toto morbi decursu
semper æqualem invenisse asseris. Hæc
tua assertio paradoxa multis nostris
Doctoribus videtur. Unus eorum
mihi dicebat, quod te provocare vel-
let ad veritatem hanc dicendam, an
unicus morbus acutus detur, in quo
pulsus non variaverit tam fortitudine,
quam intervallis, & evolutione pulsa-
tionum indiversis morbi periodis. Si
vero constet, quod initia, status, &
declinationes accessionum habeant suum
specialem pulsum, & quod omnes pul-
sus in initio per observata omnia in-
ter se similitudinem, uti pulsus status,
ac declinationis habeant, nonne evidens
est, quod in singula accessione tales
pulsuum species distingui poterint,
quas ingenuus observator ad suas clas-
ses reducere norit? id quod hic de ac-

cessionibus febrium dicitur, intelligi debet de quocunque morbo vel Febri, habet enim suum initium, statum, & finem & singula periodus suo particulari pulsu notatur; poterit observator sedulus eodem modo approximare, comparare, & classificare pulsus diversarum evacuationum, qui similitudinem inter se habere invenientur, hinc classem particularem constituent; id ergo, quod ut possibile concipiebatur, nostri authores præstiterè, omnes practici intelligent, approbabuntque nec unicus est, qui cerebrum suum non suppellectili factorum instructum habeat, quæ ad hanc speciem ædificii exstruendi non inservirent: si id aliter accideret, nunquam ex pulsu quid cognosci posset.

25. Longe moratus fui, ut tibi quædam de ill. van *Suvitenio* narrem; obsecro te meam excusationem apud illum in te suscipias: Historia tua tantum me ad ipsum revocat, quantum æstimatio ac veneratio, quam nobis ipsius persona ac opera excitare non desinunt; obiter dicis, quod Cl. *Nichelii* anno 1745. bis meminerit (*illust. Præses noster Nihellii in operis altero commentariorum Tomo anno 1745. edito bis meminerat* d) verum in hanc assertionem laconicam parum commentari a me permittas vellem, quæ minime iis pro instructione servit, qui tam diviti suppellectili caput suum non instructum habent, ac quidem tu. Ill: van *Svieten* Historiam Solani & Nihellii in compendium redegit: laudat hos duos

medicos , affirmat , quod rei dignitas mereatur , ut ab omnibus , qui medicinæ operam dant , exploretur hæc quæstio ; Solani & Nibelii detecta adoptat, addit , nullum dubium factis injici posse, de quibus honesti cives & medici testantur. Notat pariter, pulsum inciduum solani multum similitudinis habere cum pulsu Galeni undoso , & opinione Solani de pulsu diarrhææ criticæ utitur. Id oculis tuis cum omni tibi debita reverentia subjicere permittes ; an non decuisset fidum historicum , qualis videri vis , id elogium lectoribus suis referre , quo ill. van Switen. Doctrinam pulsus in incunabulis suis honoraverat ? an non candor , quocum ille observationibus horum duorum virorum omnem fidem habet , eas millies pre-

pretiosiores lectoribus tuis reddere debebat, & præsertim tibi? atque æstimationo, quam præses tuus de Galeno foveat, in tot occasionibus, imo in materia pulsus ejus memor, nonne in tuis decisionibus te circum spectiorem reddere debebat? Tu vero contentus es edicere, ill- virum obiter operis *Nibellii* meminisse (*meminerat f*).

25. Sed non hic finis. Quare junior Medicus, qui non adeo fortunatus est, ut ex ill. van *Soviten* propriis lectionibus utilitatem capiat, & qui ipsum solummodo ex fama publica noscit, quare talis tibi loca illa in memoriam revocet, quæ tam belle historiam tuam pulsus ornassent. Tantam observantiam illust. tuo præfidi significabas, dum

F 3

ipfi

---

f) P. rat. m. 12. c. 3. p. 98.

ipsi opusculum de hæmorrhoidibus
 dedicabas (*de Hæmorrhoidibus libellus . . .*
si . . . facere jusseris obtemperabo ; cum ni-
bil magis mihi volupe esse possit , quam tibi,
nihil nisi bonum publicum, nil nisi mortalium
commoda , nihil demum nisi medicinæ incre-
mentum , diu noctuque meditati acspiranti
obedire) ; en quæ te doceat ; nonnisi al-
 teri tomi (*altero*) mentionem fecisti ;
 filuisti , quæ in quarto commentario-
 rum tomo continentur, qui post secun-
 dum aliquot annis tardius apparuit, &
 longe prius duodecima tua rationis
 medendi parte : observaverat Solano de
 lucque dicrotum pulsum designare criticam
 narium hæmorrhagiam in morbis ; hoc exem-
 plo incitati medici omni attentione observa-
 runt pulsantium arteriarum mutationem , ut
 inde eruerent signa prognostica tam in sani-
 tate , quam in morbis. Sic pulsus uterinus

dictus, qui menstruorum eruptionem præcedere solet, describitur, pulsus ille plerumque est magis elevatus & expansus quam antea, simul est iuæqualis & dicrotus licet illud dicrotum, nec adeo frequenter, nec adeo distincte percipiatur quam in pulsu nasali, qui narium hæmorrhagiam præsagit, tamen est satis sensibile. Monet anonymus author, illum pulsum uterinum facilius percipi, dum prima instant menstrua, uti etiam in annosis, dum deficere incipiunt. Hisce diebus nobilis virginis pulsum tangens, quæ jam quadragesimum quintum ætatis annum superaverat, credebam, me percipere illum pulsum uterinum, unde rogavi, an adesset menstruorum tempus, respondet, se jam per tres menses illis caruisse; vix domum redieram, quin litteras miserit mibi ut moneret, menstruum fluxum jam adesse, qui sequentibus diebus satis magna copia flue-

re pergebat uti sæpius hoc ætatis tempore solet contingere. Monet simul idem author illum pulsum post primas menstruorum periodos non semper percipi, licet instent menstrua, cum in multis facillime prodeant absque ullo fere signo. Quare lectoribus tuis tam notabilem locum celas? An sic intentioni hujus viri respondes, cujus voluntas tua facit gaudia? Omnium optime valorem sui in medicis assensus cognoscis, & eum pulsus doctrinæ subtrahere studes? non utile ac necessarium esse autumas lectoribus tuis ut sciant, quod prima observatio viennæ facta de pulsu menstruorum ad ill. van Swieten pertineat, uti omnis scientia ad ipsum pertinet quam sub ejus auspiciis ibidem profiteris.

26. Plus adhuc dico: quomodocunque ex tua parte famam merueris ab

aletophilis viennensibus tibi attributam, an non credis, quod, si quis parum astutius secretos hujus actionis elateres rimari vellet, suspicio in te cadere posset, quod quondam hanc primam publicam pulsus menstruorum demonstrationem tibi attribuere cupias (*in aere austriaco*). Non potuisti integre in quadam tuarum observationum hunc pulsus uterinum celare, satis de eo profers ad tuendum, quod illum cognoveris, & tamen sic agis, ut suo tempore negare eundem possis; si dubia habebas, hic locus erat, ut observationem tui praesidis revocares, & eam ante tuam poneres uti esse debet, bonam fecundasset partem; certo straboni lucem attulisset, quem in tuo te exprimendi modo observare credidi. Per Deum immortalem, emenda hoc

ce, ne minimam rationem tibi obijciendi relinquas, quod omnia facere velis, & omnia fecisse; interim mihi permittas occasionem obviam arripere, ut obiter, & in eo. quod pulsum concernit, lateri ill. van *Suviten*, illust. *Senacum* comitem nostrum archiatrorum adjungam. Hæc Doctrina attentionem, & audeo dicere, approbationem illustrissimorum horum virorum meruit, de quibus posteritas leges ac decisiones recipiet, quas sæculum nostrum sibi imponere ab iisdem videt.

Sigillum suum apposuerunt novis observationibus, & tu nihil adfers de illorum cogitandi methodo. Hoc tuum silentium an non quondam futuras scolæ in admirationem rapiet, dum per opera ill. virorum *Senaci* & van *Suvieten*

ten enutritæ fuerint, & per tua, quas tam pura posteritati tradere resolvisti? (erubui legens . . . meo forsitan nomine, me mortuo, ni Deus avertat, edenda. g)

27, Adhuc quædam, si placet, de Illust. vestro Præsidente, qua nobili simplicitate historiam suam & suas narrat reflexiones, quanta præcautione ægram suam interrogat, adeo non id, quod in pulsu querit, indicans, quam sapienter ac moderate concludit, qua honestate de exteris suis collegis loquitur, quacum ingenii acie, qua diligentia rythmos pulsus deprehenderat; aliam tu incedisti viam, vir clarissime! sine dubio in mente tua meliorem. Eam comparato cum hac, quam Preses tuus iniverat. Magno tu-

bæ

bæ sono promulgas, si fas est dicere, propositam methodum, qua tuas instituis observationes; ambulas in atriis nosocomii tui, numerosa & splendida cohorte stipatus, cum qua lectos ægrorum obfides h), horas integras consumis in mendicandis pulsibus, & in commentandis operibus, quæ de iis loquuntur! tangitur, & iterum tangitur, discutitur, vota comicorum colliguntur, legitur ac relegitur, in diaria medica inscribitur *durus*, *subdurus*, *æqualis* i) miseri ægri! parce exclamationi inconsideranter ori meo excidenti, parce iudicio meo, quod pro prosperitate egesta-

---

b) Lanquebam, sed tu comitatus, protinus ad me venisti centum symmache discipulis; centum me tetigere manus aquilone gelatæ, non habui febrem, symmache, nunc habeo, pederete mallet. *Martial.*

i) *Duriusculus*, *molliculus*, *submollis* &c. ridiculæ denominationes.

statis tuæ manus meas versus cælum
 attollere facit. Ne mihi imputes, ob-
 jecta a me augeri, & rei in se feriosæ
 colores nimis fugaces a me induci. Lo-
 quor juxta ea, quæ de te ipse addu-
 cis, propriis tuis expressionibus utor
*(accedunt juniores medici - - - conveniunt
 quoque medici extranei juniores - - - co-
 horte tam eleganti stipatus testibus idoneis
 circumdatus hoc pulsuum examen institui,
 perfeci - - - sic ut aliquando horam inte-
 gram lectiōni unicæ impenderem - - - ad
 ægrorum lectulos, ut refricata memoria, sic
 mecum pulsuum explorarent - - - ejusmodi
 examen continuo repetitum ad pulsuum exacte
 explorandum egregie aptavit k).* Ego ve-
 ro contendo, quod hæc, explorand
 pulsuum methodus nulli fere rei infer-
 viat, & quod sperari nullo modo pos-
 sit

---

k) P. rat. m. 12 c. 3. p. 116. & 115.

fit de futuro in hoc studii genere profectu quodam, nisi in omni linea methodus Illust van Swieten tuæ multum contraria pro norma assumatur.

28. An ullum medicorum fugit, quod terror & perturbatio, quæ necessario ægrum capere debet, dum juniorum turba ejus lectum circumdat, ipsi non causet agitationem, quæ in pulsu percipietur? timidula virgo, æger doloribus obrutus, fæmina irritabili nervorum systemate prædita, juvenis curiosus & agitato, pauper ad suspicionem pronus, omnes hi perculsi, perterriti per assistentium cohortem, an bene inservire valent ad probam pulsuum sustinendam? in illorum ptæsentia sermones tenentur; signa nutu, oculis, facie exprimuntur, approbatur, vel rejicitur

citur coram ipsis; libri qui ab illis non intelliguntur, leguntur, in proxima conclavi scribitur, vel coram ipsis scribitur; & tu non credis, quod sibi immaginentur, ænigmata ipsis prælegi, sententiam de ipsorum vita vel morta scribi, cadaver illorum expectari, & ad hæc jam dispositionem fieri. Omnes hæc passiones plus minus pulsum alterant.

Populus noster monspelliensis nunquam quosdam ex his in turbas collectas videret, quin non cum sensu timoris, & iræ exclamaret, o corvi, corvi; & tu vis ut credamus quod in *aere austriaco* ægri nosocomii cujusdam recenter exstructi, & ubi cives urbis sibi invicem narrant, quod ibi experimenta instituantur cum ustionibus & trepanationibus in morbis capitis sine
fra-

fractura, tam sedati sint animi, ut non moveantur, & in speciem anxietatis incidant, & cordis palpitationem eo momento, ubi senex medicus, caput, & dux, satellitibus suis stipatus illis primus pulsus tangit, sequente cum tota cohorte? comici vero, qui pulsus tangunt, unus a dextris, a sinistris alter, qui plus minus diligentiae ostendunt juxta fervoris proportionem, qui eodem tempore pulsus tangere & magistrum audire volunt, dum opera prælegit, quorum linguam l) non bene intelligunt, an credis, quod necessaria adsit ad observandum tranquillitas ad bene capiendos pulsuum rythmos præfente ægrorum agitatione? an credis, quod inter illos multi dentur, qui contradicere aut persequi audeant per

---

quæ

l) Græcam.

quæstiones sapientem, & celebrem magistrum, qui universæ europææ medicinæ leges præscribit; nam de diversis horum comicorum partibus oritur galimatiae species, ubi quisque agit secundum suam utilitatem, timorem, vel spem; & ubi nullus, ut ipsi placet, pulsum considerare audet.

Ergo veniam dabis, vir magnifice, quod integre tuis observationibus diffidam, quæ cum tam fallaci, ac incommodo apparatu in pulsu tangendo exequuntur. Cumque hæ observationes nonnisi summa sit diversorum testimoniorum, testium multum exprobrandorum, & quorum testimonia sibi ipsi contradicunt, eas illegales esse credo; omnes recuso quingentas observationes, quas in tuis diariis custodis (*quin-*

gentorum & ultra agrorum diariis exacte omnia, quæ ad pulsum, cæteraque pertinent) & ex adductis a me rationibus, quas superius recensui, easdem recuso.

29. Quis me vituperabit, si pro norma assumam methodum ab ill: van *Sovieten* vero illo archiatro adhibitam, & si persuasum teneam, quod in pulsus quæstione oporteat plus, quam in aliis quæstionibus amæne, placide, ac suaviter agere. Permittet tibi ad limina publica afigere, & plenis decantare buccis omnia, quæ in decem vel duodecim lectis tantum videre poteris, qui duas nosocomii cameras implent, non multum laboris id tibi faciet: sufficit, quod certiores facti simus, 1. quod revera tantum decem vel duodecim lecti in tuo sint nosocomio; 2. quod tertia pars lectorum per ægros Chirurgicos

fit occupata. 3. Quod certis temporibus fere nullus acutorum ibidem erat reperiendus. 4. Quod sæpissime tantum morbi Chronici ibidem inveniantur, tibi inservientes ad experimenta de *uva ursi*, *lysimachia*, *electricitate* faciunda, & in quibus rythmi vere critici pulsus tantum per vim habitualis morbi occultati sunt, quantum per remediorum effectum, quæ de audaci satis testantur consilio. Transeo omnes has veritates, dum modo admittas, quod tali modo pulsus quæri, tangi que non possit, uti fit in venationum clamoribus, & quod hi venationum clamores saltem inutiles sint in loco, ubi pauciores prædæ venatoriæ quam venatores dantur; quando nostri medici nosocomia adeunt, in quibus per unum diem plures ægri, quam apud te per integrum

annum morantur, soli eo veniunt, vel cum duobus vel tribus sociis, sine rumore, sine apparatu, sine ut portis urbis agfliatur, quod observandi initium fiat, idque methodo Hippocratica (*nos sumus vere Hippocratici*) sic astronomus attentus considerat solitarius cursum astrorum, & ab omni rumore remotus, interim dum ignarum vulgus in plateis tumultuose concurrit, ad eclipses videndas per vitra infumata, & iterum discedit, dum unus ipsi acclamat, quod eclipsis postero die primo apparitura sit; sic in terris meridionalibus, quæ incunabula artis medicæ erant, illi, qui medicinam cum modestia ac sagacitate colunt, id sine omni rumore peragunt, illi e contra, qui plus æquo promiserant, necessitantur plateas obambulare, cerebro melodiis

gravido ad transeuntes alliciendos. Sic medici præteritorum sæculorum juxta *Hippocratis* monita erant modesti, non garruli, dum interim *Menocrates* villos deambulabat populum ad se convocans, tanquam ad ens extraordinarium monstrandum & qui litteras plenas superbiæ ac jactantiæ ad Philippum regem scribebat.

30. Dum nostros comitamur medicos illi ante vel post ægrorum visitationem ad singulum ex nostris junioribus dicunt, vos adhuc, vos ad alium attendatis numerum, horum ægrorum generatis curam, per diem invisendi gratia sæpius accedite; tandem, ad interrogata aliquot verbis respondent. Sic procedebant parisiis Cl. viri *Maloet*, *Verduban*, *Macquart*, *l^r Allouette*, & *Thierri*, & monspellii Cl. *Fournier*, & *Fargeon*; sive

Doctrinæ pulsus addicti vel non addic-
ti sint, eam tamen, ut omnes alias
medicinæ partes callent, oculis no-
stris subjicunt, nobis explicant sine
magno scientiæ, & critices apparatu;
sensim nos exercitant, sine ostentatio-
ne, & clamore, non vota nostra extor-
quent, contenti, quod, quæ diversi au-
thores prætendunt, nobis explicant,
sciunt, quod, quæ uni placent, alteri
displicent; non amant ex suis disci-
pulis automata producere fatua & tri-
sti, directæque libertati contrariæ mo-
notoniæ addicta, & si fas est dicere ar-
tis nostræ genio. Ceterum valde ap-
probo, quod confratribus meis, ac col-
legis, tuis discipulis comiseris vetulam
illam ancillam, cujus pulsus adeo mi-
rabilis, & aberrans erat (*septuagenariam*
ancillam plures medicinæ studiosi ejus pulpi-

tum explorarunt) fed etiam vellem, ut
ipsis recommendaffes, vel permiffes
examinare quarundam illarum juven-
cularum pulfus, quæ in ingruente pu-
bertatis ardore fanguine redundant,
& in pulcherrima vitæ periodo pro
explicatione ac functionum declaratio-
ne vivunt, Saltem admittes, ut disci-
puli tui pulfum juniorum fuæ ætatis,
& personarum omnis ætatis ac fexus
in ftatu fanitatis tangant.

Recommenda illis, ut pulfum tan-
gant personis, quæ indigestionibus la-
borant, iis, qui præfervative purgant,
& tandem non prius promulgare, quod
extraordinaria in pulsu quærantur.
Nam hoc folum fufficeret ad multorum
hominum pulfum turbandum, & disci-
pulis tuis epitheta maligna ac ridicula
comparanda, queis invidia in eos uti

possit. Tales sunt nostrorum consilia ac dogmata ad nos habiliores, & aptiores ad pulsum explorandum faciundos. An sic tibi placebunt, & credisne, quod hæc levia, utilia junioribus tuam pulsus historiam completam deornassent?

31. Aliquæ adhuc quæstiones de hac materia mihi supersunt. Quomodo discipuli tui tangunt pulsum, & quomodo tu ipse? Cui methodo subscribis? opus habemus omnis hujus rei cognitione, ut fructum ex tuis observationibus & inventis capiamus; quamnam diei hora, habita ratione ad horas prandii, secundus est pulsum explorare? scio, quod detexeris ægris tuis ex illorum lecto exemptis & in sedili collocatis pulsum agitari & dum facilius spiritum trahunt, illorum pulsuum motus magis expli-

plicari; Fide mea testor, quod professo-
res nostri hæc omnia sciant & vidi ipsos
pulsu ægorum tangentes, eosdem ad-
monere non solum, ad sese erigendos,
in lecto sedendos, sed adhuc ad obam-
bulandum, si sit possibile, spiritum du-
cendum, tussendum, loquendum, vel
tacendum. Vidi, quomodo ægris bra-
chia extendant, vel flectant, & omnes
illorum situs variare faciant, vidē eos
tempore somni pulsus explorare, &
noctes transigere ad momentum felix
aucupandum &c. vidi horum unum
occulis deligatis ad lectum ægri acce-
dere & cognoscere ex illorum pulsu
viscera affecta, vel in crisis labore con-
stituta. Hæc omnia cum sapientia, ac
prudētia, non cum magno rumore ac-
cidebant, uti id apud te (29.) obser-
vavi.

Imo fatebor, quod cum ubique juvenum vivacitas reperiatur, me quosdam meorum condiscipulorum vidisse, qui ad eum entusiasmum pervenerant, ut & nosocomiis incommodi fuerint, & præceptoribus, qui illos pulsum doctrina instruebant, & nosocomiorum horum administratoribus, & ægris ipsis minus vestris patientibus, ut a latere suorum lectorum unius horæ lectionem & multiplices circa medicinam dispositiones admittant. Hæc parva accidentia, an non quoque tibi accidere possent? an non credis, quod medicus ordinarius in sua quotidiana praxi etiam pulsum cognoscere possit, ac quidem nosocomii medicus? Certus sis, dari in gallia pagos, ubi medici pulsum exploratores quotidie observationum numerum renovant, &

uti.

utilia inveniunt. Dantur loca, ubi ipse populus huic methodo adeo est affuetus, ut quotidie utriusque fexus homines videantur, qui medicis carpos porrigunt dicentes: en, Vir clarissime, explora, an catharrus meus maturescat, an brevi sputa habebo, an capitis dolorem narium hæmorrhagia tollet? an hæmorrhoides vel menstrua habebo? an meam colicam diarrhæa finiet? an meum pharmacum operari definet? an adhuc vomam? dantur medici, qui quotidie ægris prædicunt: non tibi venam secabo, quia menstrua brevi apparebunt, quia in præsentî statu volo narium hæmorrhagiam expectare: opus habes vomitorio vel purgante, nam intestina tua pro crisi laborant. Urinæ tuæ an non turbantur? &c. Hæc omnia recepta, cogni-

ta, usitata sunt, nullo dubio remanente, uti nullum dubium linguæ, & urinæ inspectio, & aliæ excretiones relinquunt: imo obstetrices, & plures adhuc obstetricantes dantur, qui ex pulsu cognoscunt, an gravida inter paucas dies vel horas parturiens futura sit. Et graviditas an cognosci potest? an ex pulsu? an poteris ergo sperare omnes hos felices successus de methodo, juxta quam historiam tuam perfecisti (*perfecti*)?

22. Absolvam demum tuæ methodi insufficientiam tibi probare, & majorem eminentiam illi ill. van *Svieten* attribuere, quæ & nostra est, dum tibi ante oculos ponam quasdam incertitudines & errores calculi, in quos tu ipse incidisti; dicis enim, te spatio ultimo-

timorum quatuordecim & dimidii anni, qui in demonstranda hippocratica medicina transiere, vidisse bis certe, & fors ter pulsum intermittentem ante diarrhæam criticam (*bis certe ac forte ter m*) modo eodem tempore diarrhæam cum eodem pulsu semel casu fortuito, aut alterum aut forte tertium (*casu unum, alterum ve, aut forte tertium n*); illico id fiebat certo binis vicibus (*bis certo*) & tum fortuito una vice, aut saltem binis (*casu unum alterumve*); hic dicis, quod pulsus intermittens effectus vermium sit in intestinis nidulantium (*a vermibus intermittere pulsum o*) & alio loco prætendis, hanc veritatem antiquis tribuen-

---

m) T. 12. rat. m. c. 2. §. 7. p. 25.

n) P. 12. rat. m. c. 3. p. 100.

o) T. 12. rat. m. c. 2. §. 7. p. 26.

buendam fore & tuæ experientiæ, non vero recentiorum (*non ex recentiorum dogmate, verum a remota antiquitate*), sic audaciter Solano præripis locum, iisque omnibus, qui post eum laborarunt, & addis, quod similis pulsus sæpe sit effectus vermium, sæpe vero non sit (*sæpe vermium ejusmodi pulsus sit sæpe etiam minime*) sed quid? an pulsus propter vermium præsentiam, vel primarum viarum faburram intermittat (*sordes primarum viarum*) hic pulsus an minus intestinalis est juxta tuos authores, qui tam longe ante tuam historiam de anno 1758. scripserant?

33. Modo dijudicandum relinquis, an hispania non specialiter observationibus Solani sit accommodata (*Hispana Tellus, Victus, aerque, & Hispanorum idio*

sincrasia num ejusmodi *pulsuum* causa existant); affirmas, quod in *Hollandia*, ubi per viginti annos *praxin* exercuisti, & ubi per octo annos *Solani* methodum tentaveras, non potueris aliquam huic methodo faustam observationem videre (*batavo* in aere, in quo *praxin* unde viginti annos exercui, & in quo annos octo in *solanoniorum* veritatem sedulus inquisivi . . . non potui hanc ejus experientiam practicam confirmare); nil dicam de scrupulosa hac aeris *Hispanici* & *Hollandici* comparatione; certe optime locata est. Verum, quare durantibus viginti annis *praxis* tuæ in *Hollandia*, & durante octo annorum applicatione tua ad *solanonianum* tuum studium nunquam reflectebas, neque ad intermittentiam, quam veteres te docuerunt effectum vermium

vel

vel intestinorum infarctus esse, neque ad tuas proprias observationes, quæ eandem te docuissent veritatem? (*non potui confirmare*) sine dubio aerem mutare debuisses ad meliorem cognitionem acquirendam.

Ea quæ in aere batavo vidisti, nullam cum iis quæ in aere austriaco vidisti, relationem habent.

An dabis, quod aer noster in Gallia, qui præcise inter Hispanicum & Batavum medium occupat locum, ultimo oportunior sit, ad observationes circa doctrinam pulsus institueudas.

34. In quo aere, si tibi placet, observasti, quæ in initio tractatus tui de pulsu anno 1768. compilato adfers, & de quibus prius loqueris, antequam mentionem de solano & ejus affeclis fe-

ceris ? (*quod autem mirum ipse observaverim, non reticebo* p). Agitur de mercatore, in quo pluribus retro annis pulsum intermittentem in sanitatis statu invenisti, æqualem vero in statu morbi; bonus hic vir tuam derisit inquietudinem; (*me inquietum risit*) hæc res indicat, ut mihi apparet, te minus tunc temporis, quam hodie in pulsu fuisse exercitum. Quidquid sit, si hic casus tibi in aere batavo accidisset, ante vel post *Solani* opus, quod juxta te anno 1741. apparuit, non potuisses affirmare, quod in *Hollandia* nil talem videris. Ergo in *austria*, ultimis quatuordecim annis & dimidio hoc mirum phænomenon invenisti; hinc epocha tua (*pluribus retro annis*) non tam alte ascendit, ac publicatio ope-

H

ris

ris *Solani*, quod te minus inquietum & ægro tuo minus risibilem facere debuisset. Alias, sed utique hoc phænomenon non publicas, quam An. 1768. id est duodecim annis post publicationem des *Recherches*, in quo libro similia inveniuntur, ut tamen minime pro miraculis venditentur, certe non potuisses id considerare, ut rem tam stupendam, & tibi solummodo particularem, cum veteres jam ejus mentionem fecerint,

Epochæ omnes tuæ, tuæ observationes, tua facta historica, an non commentarium quoddam mereri tibi videntur? admodum utile esset, ut ill. *van Suieten* huic operi manum admo-
veret.

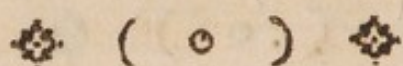
35. Lubenter vellem, ut nostri recentiores te nihil docuissent, ut tibi

pro

pro mea virili parte pro omnibus possibilibus inventis gratias agere possem; hujus gratitudinis officium libenter adimplerem, verum comprehendere nequeo ex tuo libro, an omnia, quæ ibi reperiuntur, tibi attribuere intendas? incipiam loqui de tuis laboribus fors (34.) pluribus abhinc annis exantlatis. Actu timeo, ne solummodo fueris occupatus cum pulsus doctrina duobus abhinc annis plus minus; videris id ipsum fateri (*a biennio novas observationes - - - sedulo examinavi*) & tibi demonstravi, te librum des Recherches ante hanc epocham non vidisse (14.) spero, quod hæc omnia luce clariora demonstraturus, & omnibus medicis sis probaturus, quod quingentæ observationes, de quibus loqueris, spatio duorum annorum so-

lumodo haud factæ sint ; id nimium foret. (*Quingentorum ægrorum exacte omnia quæ ad pulsum cæteraque pertinent q)* siue jam antiquæ, vel non antiquæ sint, has quingentas observationes publicare te rogo ; appendicem adeo desideratum constituent ad *Hippocratis* libros epidemiorum ; cæterum si forte tuis in explicandis pulsuum principalioribus caracteribus denominationes duri, magni, fortis, parvi, tensi adhibueris, spero, quod benevole nobis explicaveris, ex quibus signis nos judicare oporteat, pulsum esse durum, magnum &c. Crediderim, observationes, in quibus Rythmos pulsus a te notatos fuisse perhibes, a nostris omissos, in numero harum observationum quingentarum contineri ; debe-

bebimus novas has tuæ dexteritati dilucidationes.

36. Semper avidus honorande præceptor, & archiater de te aliquid discendi & occasionem tibi præbendi, qua quæstioni pulsus majorem afferre valeas lucem, oculis tuis principaliora capita de pulsu subjeciam, quæ discipulis & publico in tuis præcedentibus operibus proposuisti. Singula pars tuorum operum parvum articulum continebit; prima pars, in qua tanta cum modestia de tua hagæ batavorum obtenta existimatione & amore incolarum hujus urbis erga te loqueris (*de summa existimatione maximoque erga me amore* r) nil de pulsu in se continet, neque, si non fallar, verbo ejus mentio fit; hæc res in ma-

orem me rapit admirationem, cum ibidem de quibusdam morbis acutis differas, de crisibus, urinis, sanguine. Hæc pars in lucem prodiit An. 1756. eodem anno, in quo liber des Recherches prodiit, & longo tempore post publicationem operis Cl. *Nihelii*, satis singulare equidem, quod cum in aere batavo per octo annos cum pulsus doctrina esses occupatus, non cogitaveris a tuo initio labores tuos *in aere austriaco* continuare.

Secunda tua pars anno 1757. edita, me docet, quod venam feces, dum pulsus est magnus & febrilis (*si magnum pulsum valida febris comitetur* s) quasi si pulsus magnus non sit, vena secari non debeat juxta hanc regulam. inveniebam etiam exemplum intermit-

ten-

tentiæ seu cessationis integræ pulsus in ægro, qui diarrhæam habebat, & quare nil protulisti hac occasione, quæ de asphyxia judicas? & quare occasionem præteriisti annotandi, quantum similitudinem hæc tua observatio cum *Solani* ideis habeat, quas a decem abhinc annis examinas? tandem attendis in hac altera parte, ad pulsum debilem & inæqualem (*debilitas ac inæqualitas pulsuum* t) ut ad quoddam signum polypi species; & hæc omnia sunt, quæ in hac parte de pulsu invenio, his addam cum tua licentia recommendationem, quam tuis lectoribus ingeris, imitandi *sobriam Salomonis sapientiam* u) vel sapientem sobrietatem.

H 4

37.

---

t) Rat. m. T. 2. p. 123.

u) Rat. m. T. 2. p. 145.

37. Dicis in tertia parte operum tuorum anno 1758. editorum, quod pulsus præceps celer, & contractus sit malignitatis signum (*celer admodum contractusque x*); loqueris ibidem de pulsu, qui in decursu morbi acuti *debilis, intermittens, inæqualis fit*; ægrotus fanescebat, sed qua crisi, id non adfers, & nec Solani, nec authoris des Recherches tam notabili pulsu præsentem mentionem fecisti; certe tunc temporis Pulsus studio non incumbebas; deinde de pulsu debili ac inæquali cum specie quadam diarrheæ involuntariæ loqueris; alius casus, qui tibi doctrinam nostram in memoriam revocare debuisset. Idem dico de morbo hujus fæminæ, quæ habebat pulsum debilem, inæqualem, & in intervallis, & in ip-

fis

---

x) Rat. m, T. 3. c. 1. p. 51.

sis pulsationibus ; ad dis tandem diar-
rhæam apparuisse ; nostrorum tamen
authorum non recordaris ; hinc possum
concludere , quod primum operum
tuorum volumen, quod tres partes ho-
rum continet, non probet, quod pe-
culiare studium circa doctrinam pul-
sus excolueris An. 1756-57--58.

38. In quarta tua parte rationis me-
dendi loqueris de homine, qui cordis
palpitationibus obnoxius pulsum par-
vum & valde in æqualem habebat ; vo-
mitus æqualem reddebat pulsum &
palpitationes multæ debilitati jun-
ctas auferebat ; pulsus parvus, inter-
mittens, tremens, de ipsius vita me-
tum incutiebat & larga oriebatur Diar-
rhæa, ad tui admirationem æger con-
valescebat (*alvus - - - libera - - - stu-*

pendos effectus). Et hæc historia an non tibi oculos aperuit, ratione Solani & authoris des Recherches, cognoscebas tamen tunc temporis hos authores, tunc temporis studebas pulsui methodo recentiorum adaptata. Non loquebaris uti *Wierus* & alii, qui bene observabant pulsum, ejus characteres belle pingebant, observationum suarum cōsequentias non intelligentes; deinde sequitur hystoria hydropicæ fæminæ, cujus pulsus erat parvus, vivus, & inæqualis, etiam parvus in cancro alicujus dominæ erat. En omne, quod opus tuum de An. 1759. de pulsu continet, insistam per momentum, si tibi placet, huic epochæ. Annus 1759. medius est inter viginti annos, quos in exantlanda pulsuum doctrina adhibuisti, asseris nimirum jurejurando anno

1768, quod per viginti annos pulsus materiam trutinaveris (*Deum testor, me eandem quæstionem toties a retro annis ad incudem revocasse, ne qua me negligentia a lumine veritatis privaret*); hoc jus jurandum anno 1768. præstitum necessario supponit, quod annus 1759. circiter inter viginti annos medium teneat; sed jam tibi probavi, quod ab anno 1756. prima operum tuorum epocha parum pulsui materiæ incubueris, item (33) quod ultimis octo annis, quos hagæ batavorum vixeras, nihil ejus materiæ inveneris, hinc possum concludere, quod de viginti his annis, quos pulsui te impendisse affirmas, primi decem anni nihil essentialis ad tuam pulsus historiam tibi attulerint; videbo, in quantum ultimi decem anni tibi inserviebant, & hos decem annos per opus
tuum

tuum de anno 1768. editum incipiam,
ut illico possim ad annos 1759. & 1760.
uniendos devenire.

39, En undecimum rationis medendi tomum, pulsus parvus & celer (*cum celeritate parvitas*) ut signum gangrænæ in hoc libro consideratur, venæsectionem ibi suades, quia pulsus est durus plenus, (*cum pulsu duro, eoque pleno*); quæstio ventilatur de observatione septali ægrum concernente, qui sine pulsu existerat, & usu frigidæ aquæ sanabatur, atque per largam ventris evacuationem. In oblivionem hic, ut alibi recentiores nostri veniunt, quorum opinionem septali observatio tam singulariter confirmat.

En tandem hæmorrhagiam, sed non stipatam cum pulsu Solani dicroto, est tamen ea pulsu suo notabilis, qui valde

de vibrans, mire vibrans modo in utroque carpo, modo in uno magis sentitur (*pulsus admodum vibrans cum Hæmorrhagia unciarum duarum, naris quidem utriusque, sed sinistra potissimum naris vesperidenuo solinæ naris sinistræ se qui uncia. Pulsus Solani dicrotus observabatur nunquam, sed pulsus mire vibrans, nunc utroque carpo, nunc alterutro magis*). En Solanum unicum citatum sine cæterorum pulsuum authorum verbulo. Pulsus hæmorrhagiæ dicis, dicrotus non erat, valde vibrabat, mire vibrabat; an hic pulsus vibrans tua inter inventa censendus? minime; is in Galeno aperte invenitur, qui speciem dicrotismi exinde fecerat, & pro hoc casu illum descripsisti, loco ut Galenum cites; quid est pulsus vibrans? in qua re de reduplicatione differt, & de nostro

nasali, de pulsu menstruorum, de pulsu hæmorrhoidum, de dicroto? quare aliam impendis denominationem, quam eam, qua nostri recentiores utuntur, ad id exprimendum? hic finis est undecimæ tuæ partis.

40. In decima parte nil invenio, quod pulsum indicaret, nisi quod valde vibrantem pulsum in tetanico inveniris, in alio tetanico valde debilem. Cæterum hic de Hæmorrhagiis loqueris & præsertim de Hæmophtysi, ast pulsum, qui evacuationes has comitatur, non describis. Doles quod manibus tuis exciderint hæ occasione, observationes per nostros de hac materia factas confirmandi; in nona tua parte de ægro loqueris, qui diarrhæam & pulsum valde intermittentem habebat, etiam in hoc loco tibi pulsus do-

strina elabatur, in hoc tomo tamen peculiariter circa doctrinam hanc versaris. Juxta capitis sumarium multus de pulsu videri vis (*de pulsu varia*); quæ ibi recenses, vituperia sunt contra *Galenum*, propterea, quod pulsum in peripnevmonicis mollem esse dicat; affirmas post *Morgagnium*, quem pro duce assumpsisti ab hoc tempore, quo prodiit, & quem indefinenter describis, quod pulsus peripneumonix durus sit. An permittes, ut tibi demonstrarem, quod, si librum des *Recherches* consultasses, rationes ibi invenisses, quare pulsus pectoris modo durus, modo mollis, modo simplex, modo compositus, vel cum pulsu hæmorrhagiæ, sudoris, gastrico, capitali, complicatus inveniat, omnium horum problematum resolutio te de declarando

rando *Galeno* bellum impedire potuisset, & media tibi suggerere, melius omnia, quæ de pulsu peripnev monicorum dicit, intelligendi, quidquid sit nil præterivi eorum, quæ in nona tua parte pulsum concernunt.

41. Ad octavam venio partem; parvis tuis homeliis contra magnam hæmorrhoidum hæresin impleta est, in qua tam parum de pulsu, quam in toto reliquo opere invenio. Dubito, an ibidem saltem pulsus nomen legatur, licet ibidem quidam morbi acuti & præsertim sudores recenseantur. An non ratione sudorum potuisses pulsus sudoris a galeni tempore ab omnibus medicis huc usque indicati mentionem fecisse. Septima tua pars anno 1762. edita parum de pulsu continet, ibi problema alicujus momenti reperio, quid febris

febris Hæmorrhoidalis sit, sciscitaris, id quæris occasione historiæ hujus febris, quæ per quemdam edita fuerat, qui satis audaciter opiniones tuas deferuerat, & qui compedes fregerat, quibus decisiones tuæ ingenium ejus vinciebant. Audivi a medicis claris ac doctis dicere, quod hæc denominatio febris Hæmorrhoidalis optima sit, quod hæc febris in hominis natura reperiatur, eodem modo imo magis ac aliæ febres, de quibus ipse loqueris; hi, ut paucis dicam, ad tuam respondebunt quæstionem, quod Febris Hæmorrhoidalis illa nominetur, cujus subjectum Hæmorrhoidarius est, pulsus vero Hæmorrhoidalis, & crisis præsentia per Hæmorrhoides; videas, si hæc definitio tibi placeat, vel non placeat.

42. Ad sextam devolvor partem 1761. natam, sermo est ibi de pulsu celeri, duro, forti & phlogistico, qui fortior evadebat post parvam Hæmorrhagiam (*fortis*) ex vasis brachii post operationem anevrismatis. *Ægra* moriebatur, sanguinis extravasatio in basi cranii inveniebatur, obstupee, quod hic pulsus, qui cum illo hæmorrhagarum similitudinem habet, tibi non in memoriam revocaverit, quæ authores nostri de ipso dicunt. Sermo etiam est de homine, qui pulsum durum fortem habebat, & cujus vasa post mortem examinata, nonnisi parvum cylindricum polypum continebant; tandem quæstio est de muliere, quæ in vitæ suæ fine pulsum inæqualem intermittentem, remittentem habebat, ut tamen mentio nulla fiat evacuationum, quas passa est; hæcque in sexta parte.

Non

Non ibi, uti alibi, confundis celeritatem pulsus cum ejus frequentia, dum in tomo de 1768. has duas dispositiones post *Morgagnium*, & *Stablium* distinguis.

43. Tandem concludo, quod tomi anno 1768. priores nil de pulsu contineant, quam facta aliqua dispersa, quæ ad generale quoddam systema nequeunt reduci, quod in his juxta omnem amplitudinem doctrina recentiorum non sit examinata, quod ibidem quædam reperiantur observationes, quæ iis eo magis favent, quo magis eas obiter te fecisse constat, sine quod sequelas exinde deductas prævideris; quod dici non possit, quod ante annum 1768. ad historiam pulsus scribendam animum habueris (*pulsus historiam conscripsi*) quod usque ad annum

1768. aliud opus recentiorum, quam Cl. *Nihelii* non cognoveris; quod observationes tuæ anteriores hac epocha non respici possint, ut nostris oppositæ, quia nomenclaturas ac characteres nostrorum pulsuum non noscebas; quod opus tuum de 1758. sine dubio pro maxime extenso volumine haberi debeat, quod de pulsu potueras scribere, sed quod haberi nequeat pro historia pulsus completa, quia plures species dantur, de quibus nullam mentionem injecisti; tandem quod ill. van *Swieten* longe te doctius de pulsu differuerit, juxta mentem recentiorum, paucis quidem terminis, & quod ipsius observandi modus ac observationes proponendi methodus tuam longe antecedit.

44. An omnia de operibus anterioribus illo de 1768. proposui? minime; ad vos me converto, illustria facultatis viennensis membra. Non dedignemini, quod junior monspelliensis doctor querelas suas, & vivum sed respectu dignum dolorem contra vestræ civitatis Professore Antonium de *Haen* ad pedes vestros devolvat; absit, ut uni vestrum confratrum debitam reverentiam demam; sed permittite quæso, honorandissimi artis medicæ magistri, ut ante oculos vestros opera ejus de 1768. 1760. aperiā; in propriis terminis sese explicat in primo opere, quod Hippocrates gnarus & expers fuerit in pulso noscendo, quod eum consultaverit pro diagnosi & prognosi, aliquando nobis attentius & exactius (*ad diagnosin prognosin que formandam ali-*

quando nobis attentius, & accuratius - - -
 descripsisse accurate in acutioribus morbis
 pulsum arteriarum y) id anno 1768. Hæ-
 nius vester confirmat, & en, quæ ali-
 quot annis prius edidit (pars 9. c. 2.)
 Hippocrates pauca de pulsu reliquit,
 de pulsu peripnevmonix nihil docuit
 (peripnevmonix pulsum, Hippocrate, quia
 de pulsibus non adeo multa habet, non
 describente ;) juxta Cl. Hænium anno
 1768. nullus datur author diffusior,
 nullus plus arbitrarius, inutilior Ga-
 leno nullus (in doctrina pulsum Galeno
 difficilior, subtilior, plusque arbitrarius ean-
 demque ob causam posteritati inutilior, z)
 alio loco vero Galenum consultare
 opus habet (Galenum consulamus neces-
 se est) ; singulare admodum est, quod il-
 lu-

---

y) T. 12. rat. m. c. 1. p. 12.

z) T. 12. rat. m. c. 2. in sumario p. 16.

lustris vester præsides continuo Galenum citet in pulsuum materia; observate erga illust. Præsidem venerationis defectum, observate judicia, ac contradictiones, quas vestrae sapientiae ac æquitati discernendas relinquo.

45. Adhuc auribus vestris mihi favete, audeamne vos rogare. An. 1768. Cl. *Hænius* in terminis non æquivocis pronunciaverat, quod novæ pulsuum observationes locum in Hollandia & Austria non habeant, & quod has observationes factu sit impossibile in quocunque terrarum loco (*observationes de pulsu novas in belgio austriave haud observari dicam, verum etiam nullibi terrarum veras, aut observari posse enuntiabo a*) Nihil hac assertione clarius, acutius

I 4

nihil,

---

a) P. 12. rat. m. infine c. 3. p. 161.

nihil, ac despotismum maxime redolens.

Cl. *Hænius* certe observationem ill. van *Svieten* de pulsu menstruorum oblivioni tradidit, quæ sola jam possibilitatem sæpius sic prænunciandi ostendit. En inauditam huc usque contradictionem: *Hænius* sui ipsius immemor est, non recordatur An. 1768. ipsum paucis abhinc annis sese sic expressisse (pars quinta c. 2. (*pulsus observatus & comparatus cum cæteris coctionis signis, circa crifum tempora occasionem mihi præbuit sæpius authore Solano evacuationem criticam vomitu, aut alvo futuram prædicendi ad ægrorum lectos in nosocomio*)). qualis hic Cl. *Hæni* procedendi modus? honesti, dicit alio loco *hic author*, conjurare debent ad orbi facta hæc perfidia signata patefacienda (*cautos animabimus, ut malam nostram*

fram fidem orbi patefaciant b): videte viri doctissimi, quæ vobis agenda. Vobis ac vestro præfidi hominem denuncio, qui ipsum in persona, contempsit, simulans non cognoscere se ejus opera, & affectans primus haberi, qui de pulsus materia inter vos cogitavit, præsertim de illo menstruorum (26)

46. Illum huc usque ut talem depinxi, qui voluit completam pulsus historiam & recentiorum opinionem scribere, sine quod principales eorum libros cognoverit (3. 4. 5.) qui descripsit & mutilavit *Morgagnium* (8. 9. 10.) qui sibi ipsi ratione sudoris contradixit (16. 17.) qui memoriæ Galeni insultavit (2.) qui calumniose accusavit authorum nostrorum aliquem

I s

con-

contemptus Hippocratici (14.) qui de historia chinenſium loqui negligebat in opere, quod hiftoriam pulſus completam nominat, (20.) qui aſſertiones noſtrorum authorum falſificavit, (21.) qui ſibi in plurimis obſervationibus contradixit, (32.) qui tentavit obſcurare epochas ſuarum de pulſu annotationum, ut noſtris prior haberi poſſit, (34.) qui noniſi de pulſu generalia & locos communes in pluribus partibus propoſuit, (33. 42.) qui affirmaverat inventorem methodi ſe eſſe, in qua de pulſus lentore vel frequentia decernitur, (35.) qui in diverſis operibus confuderat pulſus celeritatem cum ejus frequentia, interim dum An. 1767. eſſentialem differentiam inter has duas pulſus modificationes juxta *Morgagnum* ſtatuerat, (34.) qui pro eo haberi con-

ten-

tenderat, qui per viginti annos in materia pulsus laboravit, dum nonnisi anno 1768. opera nostra novèrat de anno 1755. composita, (14.) qui vestros studiosos methodum docuit tumultuosam, inutilem, jactantiæ plenam ad explorandum pulsum, loco ut solam proficiendi in hac re methodum ill. van *Svieten* imitari debuisset; qui edixerat se intra duos annos perfecisse centum quinquaginta observationes, quæ omnia in morbis videnda continerent, (35) qui nomen *vibrans* pulsui homorrhagiarum attribuit, ut celet id, quod alii authores de eo dixerant, & ad nomen inventoris reportandum.

47. Venio tandem ad vos, ut oculis vestris subjiciam, quacum libertate hic medicus de aere vestro disponat, postquam de aere batavo disposuit, &

animum universum regnandi concepit. Prius edixit, Hippocratem prædictiones omnes fecisse, & cognovisse morbos tangendo pulsum, & nobis similes cognitiones acquirendas prohibere vult; vult, ut, quæ Hippocrates fecit, ab aliis in Europa fieri impossibile judicemus; probabam, quod evidenter ratione Hippocratis sibi contra dixerit, modo illum pro authore omnis rei sphygmicæ tenens, modo edicens, eum non adeo multa de pulsu habere; demonstravi, & qualis etiam mea sit admiratio, non potui me cohibere, quin adhuc ostendam, quod, posteaquam novam pulsus doctrinam, quantum potuit, calumniaverat, flocci habuerat, & maledictis prosciderat, ut inutilem, impossibilem, perniciosam consideraverat, formaliter promulgaverit, quod sæpissime
me

me juxta pulsum prædixerit (*prædixi*) & quid? non unicam crisin, sed illam vomitus, & alvi; & quoties? non una sed pluribus vicibus, sed sæpius ac sine dubio id dicere valet (*sæpius*); & ubi? non solus vel occultatus sed in nosocomio (*nosocomio*) in ipsa austria, ubi anno 1768. ipsi placuit fore impossibile prædictiones de pulsu facere; an ipse ut author has prædictiones fecit? non, Solano authore; an fortituito id contigit, & quod, quæ faciebat, non cognoverit? non, sed dum attente tempora, & signa criseum comparavit (*circa criticum tempus & cum coctionis signis*) jungebat illico criseum doctrinæ eam de pulsu, & tamen An. 1768. dicit, quod doctrina pulsus sit facta ad crises turbandas, & medicinam evertendam (*medicinam evertendam c*)

Præ.

Prædictiones, quas tantoties fecit, quare fieri non possent a nobis viri clarissimi, & ubique, ubi medici tam sapientes ac vos & doctores nostri reperiuntur? Si Cl. *Hænius* has observationes non fecit, imposuit, quia illas annunciabat! si easdem fecit, hodie imponere vult; a quo tempore fidem meretur? An anno 1760? an aliquot annis ante? & quid fidei tali homini sibi ipsi contradicenti adhibendum? vos judicium feratis, viri sapientissimi & perillustres artis doctores. Ad vos, uti decet, ad vestram appello eruditionem & ex veneratione de omnibus, quæ ad huc dicenda haberem, taceo; forsitan aliquando etiam ea examinabo, quæ de
crisibus nobis objecit in tomo rationis medendi 1768.

F I N I S.

